

Research Article/Araştırma Makalesi

İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi

The Effects of Change in the Administrative Structures of the Provinces on Tourism Activities During the Transformation Process of the Provinces to a Metropolitan City: A Model Proposal Based on the Ordu Province Practice

Güven KARAMAN¹, Mehmet Ozan CİNEL²

Öz

Kamunun turizme yönelik görev ve sorumluluklarını irdeleyen, turizm faaliyetlerinde paydaş katılımının, işbirliğinin ve koordinasyonun önemini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan yerel yönetim birimleri çevresel birtakım değişimler sonucu yeniden yapılanmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu kapsamda illerin büyükhire dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkilerinin irdelenmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmada, Ordu ilin yönetsel yapısında değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkisinde paydaş katılımının aracılık etkisi bir model ile sınanmaktadır. Kavramsal modelde, Ordu ilinin yönetsel yapısındaki değişim, paydaş katılımı (planlama, organize etme, uygulama ve kontrol), ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etki (erişilebilirlik, üst yapı, alt yapı, sosyo-kültürel, teknoloji, sağlık ve güvenlik, enerji ve çevre) boyutları yer almaktadır. Bu araştırma, literatür taramasına dayalı kuramsal bilgilerden ve Ordu ilinde turizm paydaşı 267 üst yöneticinin yüz yüze görüşmeyle ankete verdiği yanıtların çözümlendiği uygulamadan oluşmaktadır. Veriler SPSS ve AMOS paket programlarında analiz edilmiştir. Ordu ilinin büyükhire dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim, ilin turizm faaliyetlerinin gelişimini pozitif yönlü etkilediği, etki düzeyinin ise düşük olduğu, buna ilaveten paydaş katılımının ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine aracılık ettiği belirlenmiştir.

Jel Kodları: M0, M1, M19

Anahtar Kelimeler: Ordu, Büyükhire Dönüşüm, Yeniden Yapılanma, Turizm Faaliyetlerinin Gelişimi, Paydaş Katılımı

¹ Doktora Öğrencisi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, gkaraman28@hotmail.com. ORCID: 0000-0002-1019-0368

² Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, ozan.cinel@giresun.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4606-8097

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin B y k ehir D n  m Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli  rneğine Dayalı Bir Model  nerisi. *Fiscaeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

Abstract

There is much research that examine the duties and responsibilities of the public towards tourism and reveal the importance of stakeholder participation, cooperation and coordination in tourism activities. Local government units established to meet the common needs of the people need restructuring as a result of a number of environmental changes. In this context, it is important to examine the effects of the change in the administrative structure of the provinces on the development of tourism activities in the process of transformation into metropolitan cities. In this research, the mediation effect of stakeholder participation in the impact of the change in the administrative structure of the province of Ordu on the development of tourism activities of the province is tested with a model. The conceptual model is one of the dimensions of change in the administrative structure of Ordu province, stakeholder participation (planning, organization, implementation and control), impact on the attraction power of the province's touristic destinations (accessibility, superstructure, infrastructure, socio-cultural, technology, health and security, energy and environment) of consists. This research consists of theoretical information based on a literature review and an application in which the answers of 267 top managers who are tourism stakeholders in the Ordu province are analyzed through face-to-face interviews. The data were analyzed in SPSS and AMOS package programs. The change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city; It has been determined that the province has a positive effect on the development of tourism activities, it has a low effect, and stakeholder participation mediates the development of tourism activities of the province.

Jel Codes: M0, M1, M19

Keywords: Ordu, Transformation to a Metropolitan, Reorganization, Development of Tourism Activities, Stakeholder Participation

1. Giriş

Yönetim olgusu, ortak ihtiyaçları karşılamak üzere bir arada bulunan aileden devlete kadar sosyal grupların en temel fonksiyonlarından biridir. Yönetim anlayıŐı, dinamik çevresel koŐulara bağlı olarak zamanla gelişim ve değişim göstermektedir. Yönetimin bilimselleŐmesinde önceki medeniyetlerin (Roma, Eski Mısır,  in, Mezopotamya vb.) deneyimleri, askeri birliklerin hiyerarşik yapıları ve emir-komuta zinciri, farklı dinlerin öncüsü peygamberlerin koyduğu ilke ve kuralların katkısı olmuştur (Genç, 2005: 42-43). Yönetimin bilimselleŐme sürecinin ilk yıllarında iş bölümü, hiyerarŐi, denetim vb. kavramlar ile formel örgüt yapıları tanımlanmaya çalıŐılmıŐtır. Buna göre örgütsel yapıda amaç bir grup insanın işbirliği yaparak ortak gereksinimlerin karŐılanmasını sağlamaktır. Halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan yerel ve ulusal düzeyde kamusal yapılar özellikle Weber'in hukuki-rasyonel bürokrasi ideal-tipi ile hukuk devleti, yönetimin tarafsızlığı ve idarenin bir araç olarak görülmesi d Őuncesi ile ŐekillenmiŐtir (Eren, 2016: 28-29). 1960'lı yıllarda dünya da meydana gelen toplumsal ve iktisadi alanlardaki değişimler, kamu yönetimini de kapsamıŐtır. Geleneksel kamu yönetimde yer alan katı hiyerarŐi, merkezizet ilik, katı kuralcılık, kayırmacılık, siyasallaŐma, artan vergi yüküne rağmen bütçe açıklarındaki artış ve kapalılığı içeren anlayıŐ, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiŐ, fordist üretimden esnek üretime geçiŐ, uluslararasılaŐma ve AvrupalılaŐma vb. nedenlerin de etkisi ile deęiŐmiŐtir. Bu değişimin yönü ise vatandaŐ memnuniyeti, kaynak kullanımında verimlilik ve hizmette etkinliğe ağırlık veren bir anlayışa doğru gelişim göstermiŐtir (Eren, 2001: 62).

1980 sonrasında küreselleŐmenin hızlanmasına karŐın yerelleŐme çabaları dikkat çekmektedir. Storper'a (1997) göre yerel geliŐimin  c önemli öğesi vardır. Bunlar; organizasyon, teknoloji ve mek n'dır. Etkili mek nsal politikalar, cazibe merkezleri, bölgesel geliŐme, kalkınma bölgeleri ifadeleri yerelleŐmeye yönelik adımların göstergesi niteliğindedir. Türkiye, kalkınma planları doğrultusunda bölgeler arası geliŐmiŐlik farklılıklarını azaltmak üzere yerel odaklı kalkınmaya önem vermiŐtir. Bu kapsamda kalkınma bölgeleri, kalkınma ajansları ve organize sanayi bölgelerinin kurulması önemli adımlardır. Türkiye'de Kalkınma bölgeleri arasında yer alan TR 90 (Doğu Karadeniz) Bölgesi'nin kalkınma önceliği arasında turizm yer almaktadır. Bölge illeri içerisinde Ordu ili bulunduğu coğrafi konumu itibariyle beşeri ve doğal turizm potansiyeli bakımından oldukça zengin bir ildir. Turizm, ağırlıklı olarak mek nsal faaliyetleri kapsamakta olup bu açıdan yerel kalkınmada önemli bir yeri sahiptir (Polat, 2014: 121). Yerel yönetimlerin kuruluş amaçlarına bakıldığında ise bulunduğu bölgenin imar, ulaşım, alt yapı, üst yapı vb. hizmetleri yerine getirmek ve yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karŐılamaktır (Baycan, 2017: 446-447). Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları ile turizm faaliyetleri mek nsallık noktasında keŐiŐtięi görülmektedir. YerelleŐmeye yönelik diğer önemli adım ise uygulamaya konulan yerel reform paketleridir. Bu kapsamda bir takım yetki paylaŐımı ve hizmetin etkinleŐtirilmesi amacıyla yerel yönetimin g lendirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu amacın arka planında ise seçim kaygısı ve kaynakları kontrol altında tutma giriŐimlerinin olduğu yönünde tartıŐmalar ise güncelliğini korumaktadır. Türkiye'nin yerel yönetim yapısına bakıldığında; özel idareler, belediyeler ve köyler yer almaktadır (Şen, 2009: 18). Türkiye yerel yönetim reform çabalarıyla 2013 yılında büyükşehir statüsüne dönüŐen il sayısına Ordu ilini de dâhil ederek 30'a yükseltmiŐtir. Türkiye'de illerin büyükşehire dönüŐtürülmesinde, iki kademeli federatif yapı

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Bykshire Dnm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli rneğine Dayalı Bir Model nerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

modeli uygulanmaktadır. Bu modelle İl zel İdaresi, il ve belde belediyeleri ile köylerin tüzel kişilikleri sonlandırılmıştır. İl merkezlerinde ilçe kurulmuş ve ilçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak "Büyükşehir Belediye Başkanlığı" kurulmuştur. Böylece illerin yönetsel yapısı daha fazla merkezilemitir. Ordu ilinin yönetsel yapısındaki diğer değişimleri Őu Şekilde sıralanmak mümkündür. Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı, Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (OSKİ) kurulmuştur. İlçe Belediyelerinin hizmet sınırları mülki sınırlara geniletilmitir. Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamı kentsel yaşama dâhil edilmiştir. İlçe ve mahallelerde yaşayan seçmenin hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi için oy kullanma hakkına kavumasıyla birlikte seçim çevresi de değimitir (Yılmaz, 2018: 68-69). Bu kapsamda, Yerel düzeyde turizmin paydaı olan kurum ve kurulu yöneticilerinin illerin bykhire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezilemenin kalkınma önceliğine sahip turizm faaliyetlerine etkilerine yönelik algılarının irdelenmesi ve bu kapsamda bir model geliştirilerek öneriler sunulması önem arz etmektedir.

Alan yazın incelendiğinde; Jamal & Getz'in (1995) yerel turistik alanların planlanması ve geliştirilmesinde işbirliği, paydaş seçimi, toplum katılıma yönelik mekanizmanın oluşturulmasını önerdiği, Timothy (1998) Endonezya'nın, Yogyakarta kentinde, turizmin gelişime yönelik sosyo-politik faktörün etkilerini araştırdığı çalışmada, yerel idarelerin farklı idari seviyeleri ile özel sektör arasında işbirlikçi turizm modelini önerdiği, Simpson (2001) Yeni Zelanda'da turizmin dünya standartlarına göre çok dk düzeyde olmasına rağmen paydaş katılımının iyi düzeyde olduğu ve destinasyonların geliştirilmesinde stratejik yönetim ilkeleriyle uyumlu planlamanın pozitif yönlü katkısının olduğunu saptadığı, Ladkin & Bertramini (2002) Peru, Cusco'da turizm planlama sürecinde planlama, koordinasyon, işbirliği vb unsurların önemi paydalarca yeterince algılanamadığını belirlediği, zdemir Yılmaz (2009) Kemer ilçesinde yerel kalkınma ve turizm ilişkisini irdedelediği araştırmada, turizm faaliyetlerinin yerel kalkınmayı pozitif yönlü etkilediğini belirlediği, Şahbaz & Akdu (2010) Fethiye'de yerel halkın ve özel sektörün turizm faaliyetlerinden en fazla etkilenen kesimin olmasına rağmen planlama çalışmalarında yer almadıklarını saptadığı, Beaumont & Dredge (2010) paydaşların münferit olarak ulaşamayacağı hedeflere hiyerarşinin az olduğu koordinasyon sağlayan yönetim modelinin ne çıktığını saptadığı, elik (2014) Yerel turistik çekiciliklerin geliştirici ve koruyucu anlayışa dayalı rekabet edebilirliğini sağlamak üzere Antalya iline özgü paydaş katılımlı organizasyon yapısının kurulmasını önerdiği, Gönenç Güler (2017) yerel yönetimlerin görev alanlarında yer alan turizm potansiyelini araştırma, geliştirme ve tanıtma bu sürece paydaş katılımını sağlama yönünde önemli rolünün olduğunu saptadığı, İslam, Ruhanen & Ritchie (2018) turistik destinasyon yönetiminde paydaş katılımını içeren anlayışın sinerji ve yeni fırsatlar sunabileceğini belirlediği, oban & Yıldız (2019) tarafından Kapadokya'nın sürdürülebilir rekabet anlayışına dayalı işbirliği ve koordinasyon içeren bir organizasyon yapısının kurulmasını önerdiği, zden & Bulut (2019) Samsun ilinin markalaması gerektiği hakkında ortak fikir oluşmasına rağmen Őehrin nde gelenlerinin markalaşma konusunda fikirlerini paylamadıkları ve markalamaya yönelik bir çabanın bulunmadığını belirlediği, Din, Kömür & İlban (2021) Ayvalık'ın sürdürülebilir destinasyon yönetimi için yerel aktörlerin karar sürecine katılabileceği destinasyon örgütlenme modeli önerdiği çalışmalara rastlanmaktadır.

Ancak illerin bykehire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerine etkilerini irdeleyen çalışmalara rastlanmamaktadır.

2. Araştırmanın Amacı, Modeli, Varsayımları ve Hipotezleri

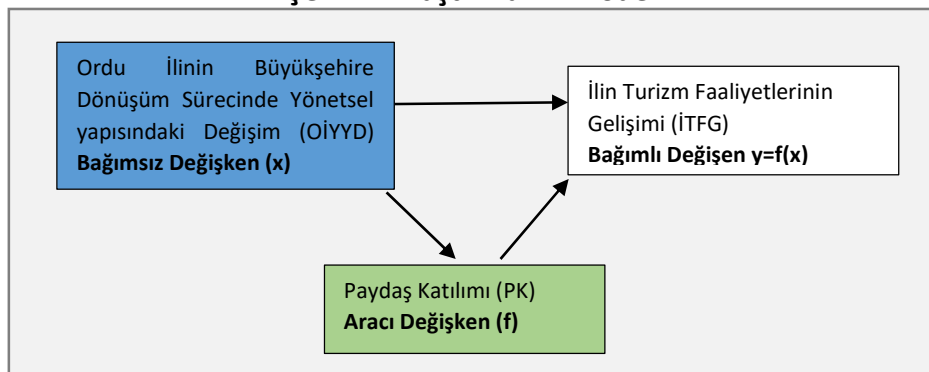
2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ordu ilinin bykehire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile yönetimdeki daha fazla merkezilemenin; ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının aracılık etkisi olup olmadığını, ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetim süreci açısından turizmin paydaş kurum ve kurulu yöneticilerinde birlikte hareket etme noktasında ortak bir algı oluşturup oluşturmadığını, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü hangi düzeyde etkilediğini irdelemek ve bir model dahilinde öneriler sunmaktır.

2.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Ordu ilinin bykehire dnm sürecinde, yönetsel yapısındaki değişim bağımsız değişken, ilin turizm faaliyetlerine gelişimine etkileri bağımlı değişken, paydaş katılımı (birlikte hareket etme /ortak akıl oluşumu) ise aracı değişken olarak kullanılmaktadır. Araştırmanın aracı değişkeni sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetim sreeri; planlama, organize etme, yürütme ve kontrol alt boyutlarından, bağımlı değişkeni ise destinasyonların çekim gücüne etki; eriebilirlik, üst yapı, alt yapı, sosyo-kültürel, teknoloji, sağlık ve güvenlik, enerji ve evre alt boyutlarından oluşmaktadır. Alan yazın taraması sonucunda yerel yönetim reformları ve illerin bykehire dnm süreci (ifti, 2006; Dağlı, 2018; Dönmez, 2018; Şen, 2009; Yılmaz; 2018; Yetkin, 2020) yerel turistik çekiciliklerin turizme kazandırılmasında işbirliği, toplum ve paydaş katılımı (İnanır, 2018; Jamal & Getz, 1995; Simpson, 2001) yerel yönetimlerin destinasyonların planlanması, geliştirilmesine yönelik görevleri (Kaya, 2014; Polat, 2014; Wang & Pizam, 2011) hakkında yapılan çalışmalardan yararlanılarak Őekil 1’de yer alan model oluşturulmuştur.

Őekil 1: Araştırmanın Modeli

2.3. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada, Ordu ilinin bykehire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezilemesi; turizmin paydaş kurum ve kurulu yöneticilerinin

algılarını etkilediği, paydaş katılımının (ortak akıl oluşumunun) aracılık etkisinin olduğu, ilin turizm faaliyetlerinin gelişimini etkilediği varsayılmaktadır.

2.4. Araştırmanın Hipotezleri

Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının (ortak akıl oluşumunun) aracılık etkisinin belirlenebilmesi için geliştirilen hipotezler aşağıda belirtilmektedir.

H₁: Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezilemenin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri, turizmin paydaş kurum ve kurulu yöneticilerinin algılarını, demografik özelliklere (cinsiyet, ya, eğitim düzeyi, görev yaptıkları kurum ve kurulu türü ve deneyim) göre istatistiki açıdan etkilemektedir.

H₂: Ordu ilinde, ilçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulması, ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₃: Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulması ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₄: Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (OSKİ) kurulması ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₅: Ordu il merkezinde, Altınordu Belediye Başkanlığı adıyla ilçe belediyesinin kurulması ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₆: Köy tüzel kişiliklerinin sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₇: Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamının kentsel yaşama dâhil edilmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₈: Ordu'nun ilçe ve mahallelerinde yaşayan seçmenin hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi için oy kullanma hakkına kavumasıyla birlikte seçim çevresindeki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₉: İlçe belediyelerinin hizmet sınırlarının ilçenin mülki sınırlarına geniletilmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₁₀: Ordu il zel İdaresinin kapatılmasının ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₁₁: Ordu ilinde faaliyet gösteren belde belediyelerinin kapatılmasının ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi üzerinde etkisi vardır.

H₁₂: Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetim süreci açısından paydaş katılımının (birlikte hareket etme, ortak akıl oluşumu) aracılık etkisi vardır.

H₁₃: Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezilemenin, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü artırmada etkisi vardır.

Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezilemenin, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü artırmada;

H_{13a}: Erişilebilirlik alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

H_{13b}: Üst yapı alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

H_{13c}: Alt yapı alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

H_{13d}: Sosyo-kültür alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

H_{13e}: Teknoloji alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

H_{13f}: Sağlık ve güvenlik alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

H_{13g}: Enerji ve çevre alt boyutu üzerinde etkisi vardır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nicel ve nitel verilerin birleştirilerek yorumlandığı karma yöntem kullanılmaktadır. Araştırma konusu olgu ve/veya durumu nesnelleştirmek, sayısallaştırarak ölçülebilir şekilde ortaya koymak ve açıklamak üzere nicel yöntem araştırmada ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Buna ilaveten araştırmaya katılan üst yöneticilerin araştırılan konu hakkında algıladıklarını gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya koyabilmek, anlamak ve yordamak üzere nitel veriler ile araştırma desteklenmektedir.

3.1.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2013 yılında büyükşehire dönüştürülen en son ve en genç büyükşehir Ordu ili ve bu ilde turizmin paydaşı kurum ve kuruluşların üst yöneticilerinden araştırmaya gönüllü olarak katılanların görüşleriyle sınırlıdır.

3.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Ordu protokolünde yer alan kurum ve kuruluşlar ile turizm işletmelerinin üst yöneticileri araştırmanın gerçek evrenini oluşturmaktadır. Hakkında bilgi toplamak üzere belirlenen evrenden belirli kurallar dâhilinde seçilen, evreni temsil edebilen, onun bir parçası olan ve araştırma sonuçlarının da evrene genellenebildiği kümeye örneklem denir (Coşkun vd., 2017: 143). Seçilen evrende alt birim veya tabakaların bulunduğu durumlarda, her bir tabakanın evrende eşit veya varlığı oranında temsilini sağlamak üzere seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden tabakalı amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmada, Ordu ilinde turizmin paydaşı olan Kamu, Üniversite, Sivil Toplum Kuruluşları, Meslek Odaları, Özel Bankalar ve Özel Turizm İşletmelerinin oluşturduğu her tabakadan veri toplayabilmek üzere bu yöntem kullanılmıştır. Coşkun vd. (2017) tarafından belirli evrenler için kabul edilebilir örnek büyüklüklerinin ifade edildiği tabloda, evren büyüklüğü 450 için 212 örneklem yeterli bulunmuştur. Bu araştırmada, evren hakkında yapılan genellemelerde yanılma olasılığını azaltmak üzere evrende yer alan 445 üst yönetici sayısının %60'ı, 267 kişi örneklem olarak belirlenmiş olup dağılımı Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın Evreni ve Örneklemi Başlık

Turizmin Paydaşı Kurum ve Kuruluşlar	Evren (N)	Oran (%)	Örneklem (n)
Kamu Kurumları	285	0,60	171
Üniversite	20	0,60	12
Sivil Toplum Kuruluşları	30	0,60	18
Meslek Odaları	40	0,60	24
Özel Bankalar	15	0,60	9
Özel Turizm İşletmeleri	55	0,60	33
Toplam	445	0,60	267

Kaynak: Ordu Valiliği, 2021; OİKT, 2021.

3.1.3. Veri Toplama Aracı ve Teknikleri

Araştırmada, veri toplama aracı olarak 4 bölümden oluşan anket geliştirilmiştir. Anket; literatür taraması ve araştırma problemlerinin tanımlanması, maddelerin yazılarak taslak formun oluşturulması, uzman görüş alınması ve ön uygulamanın yapılması ve ankete son şeklinin verilmesi süreciyle oluşturulmuştur.

Literatür taraması sonucunda, illerin büyükşehir dönüşüm süreci (Çiftçi, 2006; Dağlı, 2018; Dönmez, 2018; Koç, 2014; Küçükterzi, 2017; Polat, 2014; Yılmaz, 2018), sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetimi için paydaşlar arasında birlikte hareket etme veya ortak akıl oluşumu (Aktaş, 2019; İnanır, 2018; Polat, 2014; Sarı Gök, 2019), ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkileri (Aktaş, 2019; Çelik, 2014; Demirezen, 2019; Kozak vd., 2014) hakkında yapılan çalışmalardan yararlanılarak geliştirilen anket, dört bölümden oluşmaktadır.

Anketin ilk bölümü, katılımcılara ilişkin demografik (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışılan kurum ve kuruluş türü ve görev süresi) bilgilerden; ikinci bölümü, Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkilerine ilişkin turizmin paydaşı kurum ve kuruluş yöneticilerinin algılarına yönelik sorulardan; üçüncü bölümü, Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetimi için turizmin paydaşları arasında birlikte hareket etme hakkında üst yöneticilerin planlama, organize etme, uygulama ve kontrol boyutlarına yönelik sorulardan; dördüncü bölümde ise Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkileri: erişilebilirlik, üst yapı, alt yapı, sosyo-kültür, teknoloji, sağlık ve güvenlik, enerji ve çevre boyutlarına ilişkin üst yöneticilerin algılarına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ayrıca ankette, ilde öne çıkan turizm faaliyetlerini, hedef pazar seçimi, öncü kurum ve kuruluşu belirlemeye yönelik sorular ile katılımcıların araştırmaya yönelik belirtmek istediği diğer görüş ve önerilere ait bilgiler yer almaktadır. Anketin ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde verilen ifadeler üst yöneticilerin ne derece katılıp ya da katılmadıklarını belirlemek üzere 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçekte, 1 ile 5 uçları temsil etmektedir. Likert ölçeğinde uçlara doğru gidildikçe olumluluk ya da olumsuzluk belirginleşmektedir. Likert tipi sorular: kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde puanlanmıştır. Ankette hedef pazar belirlenmesine yönelik sıralama sorusu ters çevrilerek puanlanmıştır. Buna göre 1 en önemli pazar (5 puan), 5 önemsiz pazar (1 puan) olarak dönüştürülmüştür. Anketin ikinci bölümünde, Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

yönetmel yapısında değişimin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkisi 10 madde, üçüncü bölümünde, sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetimi için turizmin paydaşı kurum kuruluşlar arasında ortak akıl oluşumu 20 madde, dördüncü bölümde ise ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkilerine yönelik 40 madde bulunmaktadır. Ankette üst yöneticilerin algılarına yönelik toplam 70 maddeden oluşan 5'li likert tipi sorular; 70 çok düşük, 71-140 düşük, 141-210 orta, 211-280 iyi, 281-350 çok iyi şeklinde puanlanmıştır.

Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılarak Ordu ilinde Mayıs-Kasım 2021 döneminde araştırmaya gönüllü olarak katılan üst yöneticiler ile yapılan yüz yüze görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Yüz yüze görüşme yöntemi sayesinde anket ile elde edilemeyen verilere ulaşabilmek için üst yöneticiler ile fikir alışverişinde bulunarak, var olan bilgiyi açığa çıkarmak ve daha doyurucu bilgiye ulaşarak nicel verilerin nitel veriler ile desteklenmesi amaçlanmıştır. Böylece elde edilen nitel veriler anket aracılığı ile toplanan nicel verilere ayrıntı, derinlik ve anlam kazandırmak suretiyle verilerin geçerliliğine zarar verecek hataların ve yanılının azaltılması hedeflenmiştir.

3.1.4. Verilerin Analizinde Kullanılan Programlar ve Testler

Araştırma verilerinin analizinde, SPSS'22 ve AMOS'24 paket programlar kullanılmıştır. Elde edilen veriler tanımlayıcı (demografik) analiz, faktör analizi, ilişki, etki ve tutum farklılıkları analizlerine tâbi tutulmuştur.

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen nicel ve nitel verilerin analiz sonuçlarıyla hipotezlerin testi ve yorumları yer almaktadır. Nicel verilere yönelik tanımlayıcı analizler, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, ilişki, etki ve tutum farklılıkları analizlerine ait bulgular ve yorumlar; nitel verilere yönelik ise mevcut durumu ortaya koymaya dönük neden, sonuç ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Tanımlayıcı (Demografik) Bulgular

Araştırmada kullanılan soru formu; K1 ... K267 şeklinde kodlanmıştır. Buna göre K1-K12 Üniversite, 13-30 Sivil Toplum Kuruluşları, K31-K39 Özel Bankalar, K40-K63 Meslek Odaları, K64-K96 Özel Turizm İşletmeleri, K97-K267 Kamu Kurum ve Kuruluşlarında görevli üst yöneticileri ifade etmektedir. Araştırmaya katılan üst yöneticilere ait cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, çalıştığı kurum veya kuruluş türü ve çalışma süreleri Tablo 2'de belirtilmektedir.

Tablo 2: Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

Değişkenler		Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	208	77,9
	Kadın	59	22,1
Yaş	18-29	26	9,7
	30-39	93	34,8
	40-49	89	33,3
	50-59	49	18,4
	60-+	10	3,7
�ğrenim Durumu	Lise	36	13,5
	�n lisans	34	12,7
	Lisans	136	50,9
	Yüksek Lisans	42	15,7
	Doktora	19	7,1
Çalıştığı Kurum / Kuruluş Türü	Kamu	171	64,0
	�niversite	12	4,5
	Sivil Toplum Kuruluşu	18	6,7
	Meslek Odası	24	9,0
	�zel Banka	9	3,4
	�zel Turizm İŞletmesi	33	12,4
Çalışma Süresi	0-9 yıl	51	19,1
	10-15 yıl	90	33,7
	16-20 yıl	39	14,6
	21-25 yıl	31	11,6
	25 yıl �zeri	56	21,0
Toplam		267	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan toplam 267 üst yöneticinin %77,9'u erkek, %22,1'i kadındır. Katılımcıların %9,7'si 18-29 yaş aralığında ve genç yaş grubunda, %3,7'si ise 60 ve üzeri yaş grubundadır. Araştırmaya katılan üst yöneticilerin %86,5'i, 30-60 yaş aralığında ve orta yaş grubunda ve çalışma çağının verimli döneminde oldukları söylenebilir. Katılımcıların  ğrenim durumları incelendiğinde, %26,2'si lisans öncesi, %50,9'u lisans, %22,8'i ise lisansüstü öğrenime sahiptir. Araştırmaya katılan üst yöneticiler ağırlıklı olarak lisans mezunudur. Katılımcıların %64'  kamu kurumunda, %4,5'i üniversitede, %6,7'si sivil toplum kuruluŐunda, %3,4'  özel bankalarda, %9'u meslek odalarında ve %12,4 ise turizm iŐletmelerinde görev yapmaktadır. Katılımcıların alıŐma süreleri (deneyim) incelendiğinde, %19,1'i 10 yıl altı, %59,9'u 10-25 yıl arası, %21'i ise 25 yıl üzeri çalışma süresine sahip olduğu buna göre araştırmaya katılan üst yöneticilerin oldukça deneyimli oldukları söylenebilir.

4.2. Araştırma  leğine İlişkin Faktör Analizleri

Faktör analizi, çok sayıda değişkenler arasında birbiriyle yüksek iliŐkili (korelasyon) olanları bir kategoride toplayarak daha az sayıda anlamlı yeni değişkenler bulmayı sağlayan istatistik tekniğidir. Faktör analizi açımlayıcı ve doğrulayıcı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Açımlayıcı faktör analizi, değişkenler arası muhtemel ilişkiyi ortaya çıkarmaya yarararken, doğrulayıcı faktör analizi ise daha önceden belirlenen değişkenler arası ilişkinin doğruluğunu test etmeye yani

onaylamaya yaramaktadır (Coşkun vd., 2017: 269-272). Bu araştırmada elde edilen veriler SPSS'22 paket program ile açımlayıcı, AMOS'24 paket program ile doğrulayıcı faktör analizleri yapılarak sonuçlar ayrı başlıklar altında belirtilmektedir.

4.2.1. Araştırma Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı (Keşifsel) Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi (AFA), ölçekte yer alan herhangi bir maddenin, diğer maddelerden hangisi ile birliktelik gösterdiğini, bu birlikteliğin şiddet derecesinin ne olduğunu görmeyi amaçlamaktadır. Araştırma ile elde edilen verilerin yapısını keşfetmek üzere ölçeğe ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları ve KMO değerleri belirlenmiş ve Tablo 3'te belirtilmiştir.

Tablo 3: Ölçeğe Ait Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları ve KMO Değerleri

Boyut	Alt Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alpha	KMO
Ordu İlinin Yönetmel Yapısındaki Değişimin İlin Turizm Faaliyetlerine Etkileri	Yerel Yönetimin Merkezileşmesi	10	0,85	0,84
Sürdürülebilir ve Stratejik Destinasyon Yönetim Süreçleri (Paydaş Katılımı)	Planlama	7	0,89	0,93
	Organize Etme	6	0,89	
	Uygulama	5	0,86	
	Kontrol	2	0,94	
Ordu İlinin Yönetmel Yapısındaki Değişimin İlin Turistik Destinasyonlarının Çekim Gücüne Etkileri Boyutunda Yöneticilerin Algı Düzeyleri	Erişebilirlik	5	0,74	0,93
	Üst Yapı	9	0,93	
	Alt Yapı	4	0,87	
	Sosyo- Kültürel	7	0,92	
	Teknoloji	5	0,89	
	Sağlık ve Güvenlik	4	0,83	
Enerji ve Çevre	6	0,88		

Araştırmalarda kullanılacak faktör maddesinin yükünün karesi faktör tarafından açıklanan varyansın oranını göstermektedir. Faktör maddesi yükü 0,30 olduğunda faktör tarafından açıklanan varyans %9'dur. Büyüköztürk'e (2002) göre yük değeri 0,30-0,59 arası orta, 0,60 ve üzeri ise yüksek büyüklük kabul edilmektedir. Araştırma ile 267 üst yöneticiden elde edilen faktör maddelerinin yükleri en düşük 0,31 olduğu belirlenmiştir. Bu değer orta büyüklükte olduğundan dolayı herhangi bir faktör maddesi çıkarılmamıştır.

Faktör maddelerinin içsel tutarlılık güvenilirliği, Cronbach alfa katsayısı ile belirlenmiştir. Tablo 3'e göre Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerine etkileri: yerel yönetimin merkezileşmesi alt boyutu için 0,85; sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetim süreçlerine paydaş katılımı planlama ve organize etme alt boyutu için 0,89, uygulama alt boyutu için 0,86, kontrol alt boyutu için 0,94; ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkileri, erişilebilirlik alt boyutu için 0,74, üst yapı alt boyutu için 0,93, alt yapı alt boyutu için 0,87, sosyo-kültürel alt boyutu için 0,92, teknoloji alt boyutu için 0,89, sağlık ve güvenlik alt boyutu için 0,83, enerji ve çevre alt boyutu için 0,88 olarak belirlenmiştir. Erişilebilirlik alt boyutu Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,74 değeri, $0,60 \leq \alpha$

$\leq 0,80$ aralığında güvenilir, diğler tüm boyutlara ait Cronbach alpha güvenirlilik katsayıları ise $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ aralığında yüksek derecede güvenilir bulunmuştur.

Verilerin faktör analizi için uygunluğunu belirlemek üzere yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi değlerleri belirlenmiştir. Tablo 3'e göre Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerine etkileri boyutunda 0,84, sürdürülebilir ve stratejik destinasyon yönetimi için turizmin paydaşı kurum kuruluşlar arasında birlikte hareket etme veya ortak akıl oluşumu boyutunda 0,93, Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkileri boyutunda 0,93 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değlerler $0,80 \leq KMO \leq 1,00$ aralığında yer aldığı buna göre değişkenlerin faktör analizine uygunluk düzeyinin mükemmel yakın olduğu belirlenmiştir. Geçerliliği ve güvenirliliği belirlenen araştırma ölçeği için bir sonraki adım olarak doğrulayıcı faktör analizinin yapılması aşamasına geçilmiştir.

4.2.2. Araştırma Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) amaç, değişkenler arasında daha önceden belirlenen bir ilişkinin doğruluğunu test etmek yani onaylamaktır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler, AMOS'24 paket programda birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi ve yol analizi ile çözümlenmiştir. Program, model hakkında üç önemli bilgi sunmaktadır. Bu bilgiler; ölçüntü kalıntıları (standadized residuals), düzeltme indisleri (modification indices) ve uygunluk testleridir. Bu bilgiler model üzerine genel bir bakış açısı ve modeli değlerleme imkânı sunmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017: 79).

4.2.2.1. Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi

Araştırma kapsamında, Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim (OİYYD) ölçeğinde iki faktör OİYYD1 ve OİYYD2; paydaş katılımı (PK) ölçeğinde üç faktör planlama, organize etme, uygulama ve kontrol; ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etki (İTDÇGE) ölçeğinde ise yedi faktör erişilebilirlik, üst yapı ve alt yapı, karayolu ve coğrafi bilgi sistemi (CBS), sosyo-kültürel, teknoloji, sağlık ve güvenlik, enerji ve çevre olmak üzere toplamda 12 faktörlü model sınanmaktadır. Ankette yer alan likert tipi ölçek maddeleri AMOS'24 paket program ile yapılan birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Tablo 4'te belirtilmektedir.

Tablo 4: Birinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	CMIN/DF	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA	SRMR
OİYYD	2,52	0,94	0,90	0,92	0,95	0,07	0,04
PK	2,04	0,90	0,85	0,93	0,96	0,06	0,04
İTDÇG	2,03	0,80	0,75	0,86	0,92	0,06	0,07

Modelin genel uygunluğunu test etmek için kullanılan en temel ölçüm Ki-Kare testi olup bu istatistiğin sınırlılığı nedeniyle serbestlik derecesinden arındırılarak (χ^2/df -CMIN/DF) kullanılması önerilmektedir. CMIN/DF oranının 2'den küçük olması mükemmel uyumu, 5'ten küçük olması ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Yaşlıoğlu, 2017: 80-81). Tablo 4'te yer alan modelin CMIN/DF oranı, Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim (OİYYD) için 2,52, paydaş

katılımı (PK) için 2,04, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü (İTDÇG) için 2,03 değerleri her üç ölçek için veri ile model arasında mükemmel yakın uyumun olduğunu göstermektedir.

Model ile veri arası uyumu açıklayan GFI (Goodness of Fit Index-iyilik Uyum İndeksi), AGFI (Adjustment Goodness of Fit Index-Düzeltilmiş iyilik Uyum İndeksi), NFI (Normed Fit Index Normlaştırılmış Uyum İndeksi) ve CFI (Comperative Fit Index-Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) değerleri Tablo 17’de yer almaktadır. Bu değerler 1’e yaklaştıkça model ile veri arasındaki uyumun mükemmel olduğu anlaşılmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017: 81). Modelin Tablo 4’te yer alan GFI, AGFI, NFI, CFI değerleri Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim (OİYYD) ölçeği için sırasıyla 0,94, 0,90, 0,92, 0,95 olup veri ile model arası uyumun mükemmel yakın olduğunu, paydaş katılımı (PK) ölçeği için sırasıyla 0,90, 0,85, 0,93, 0,96 değerlerinin veri ile model arası uyumun kabul edilebilir olduğunu ve ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü (İTDÇG) ölçeği için sırasıyla 0,80, 0,75, 0,86, 0,92 değerinin ise veri ile model arasında vasat uyumun olduğunu açıklamaktadır.

Serbestlik derecesini dikkate almasından dolayı RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation-Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) değeri yaygın olarak kullanılanmaktadır. SRMR (Standardized Root Mean Square Residuals-Standardize Edilmiş Artık Ortalamaların Karekökü) değeri ise evrene ait kestirimsel kovaryans matrisi ile örnekleme ait kovaryans matrisleri arasındaki artık kovaryans ortalamalarıdır. RMSEA ve SRMR değeri 0’a yaklaştıkça mükemmel uyuma işaret etmektedir (Yaşlıoğlu, 2017: 81). Tablo 4’te yer alan Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim (OİYYD) ölçeği için RMSEA değeri 0,07, paydaş katılımı (PK) ölçeği ve Ordu ilinin turistik destinasyonlarının çekim gücü (OİTDÇG) ölçeği için 0,06 değeri veri ile model arasında iyi uyumun olduğunu açıklamaktadır. Aynı tabloda Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim (OİYYD) ölçeği için SRMR 0,04 değeri, paydaş katılımı (PK) ölçeği için 0,04 değeri model ile veri arasında mükemmel uyumun olduğunu, Ordu ilinin turistik destinasyonlarının çekim gücü (OİTDÇG) ölçeği için SRMR 0,07 değeri ise veri ile model arasında iyi uyumun olduğunu açıklamaktadır.

4.2.2.2. Yol (Path) Analizi

Yol (Path) analizi, bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki nedensel ilişkileri incelemektedir. Bu başlık altında Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının aracılık etkisi yol analizi ile incelenmektedir. Araştırma modelinde aracı değişken, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında bağlantıyı sağlamaktadır. Baron & Kenny’e (1986) göre modele bir aracı değişken dahil edildiğinde bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi ya azalmalı ya da tamamen ortadan kalkmalıdır. Modele ait yol analizi sonuçları Tablo 5’te belirtilmektedir.

Tablo 5: Araştırma Modeli Yol (Path) Analizi Sonuçları

	CMIN/DF	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA	SRMR
Aracılık Modeli	2,68	0,92	0,87	0,94	0,96	0,07	0,04

Tablo 5’te aracılık modeline ilişkin CMIN/DF oranı, 2,677 veri ile model arası iyi uyumun olduğunu, GFI, AGFI, NFI, değerlerinin sırasıyla 0,92, 0,87, 0,94, değerlerinin veri ile model

arası uyumun kabul edilebilir olduğunu, CFI 0,964 değeri veri ile model arası uyumun mükemmeli olduğunu, RMSEA değeri 0,07 veri ile model arasında iyi uyumun olduğunu, SRMR 0,04 değeri ise model ile veri arasında mükemmeli uyumun olduğunu açıklamaktadır.

Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılıminin (PK) aracılık etkisini belirlemek üzere standardize edilerek hesaplanan yol katsayıları Tablo 6'da belirtilmektedir.

Tablo 6: Modelin Aracılık Etkisini Belirlemek  zere Hesaplanan Yol Katsayıları

	Direk Etki (Aracsız)	Direk Etki (Aracılı)	Dolaylı Etki	Sonuç
OİYYD ---> PK ---> OİTDÇG	0,705 ***	,509 ***	,196 ***	PK aracılık etkisi vardır.

*** p<0,01

Paydaş katılımı aracı değişken olarak modele eklenmeden önce Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişim, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü üzerinde pozitif yönlü etkisi bulunmaktadır ($\beta=0,705$; $p<0,01$). Modele aracı değişken olarak paydaş katılımı eklendiğinde ise Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü üzerindeki etkisi önemli derecede azalmıştır ($\beta=0,509$; $p<0,01$). Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişim, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü paydaş katılımı üzerinden dolaylı olarak etkilemeye başlamıştır ($\beta=0,196$; $p<0,01$). Paydaş katılımının modele eklenmesi ile Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü üzerindeki etkisini önemli  l de azalması ve oluşan dolaylı etkinin istatistiki olarak anlamlı bulunması, bağımsız değişken (Ordu ilinin b y k shire d n  m sürecinde yönetsel yapısındaki değişim) ile bağımlı değişken (ilin turistik destinasyonlarının çekim gücü) arası ilişkide paydaş katılımı aracılık rolünü  stendiğini göstermektedir. Buna göre H12. Hipotezi kabul edilmiştir.

4.3. Araştırma  l eğine Ait İlişki Analizi

Korelasyon analizi, iki veya daha fazla nicel değişken arasındaki ilişkiyi belirtmek için kullanılmaktadır. Benzer şekilde, değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü veya büyüklüğünü ve aynı zamanda yönünü ölçmektedir. Bir korelasyon analizinin sonucunda değerler -1 ile +1 arasında değişen bir katsayı ile açıklanmaktadır. +1'lik bir korelasyon katsayısı, iki değişken arasında pozitif doğrusal yönlü mükemmeli bir ilişkilinin olduğunu, -1'lik bir korelasyon katsayısı, iki değişken arası negatif doğrusal mükemmeli bir ilişkinin olduğunu gösterirken, 0 korelasyon katsayısı incelenen iki değişken arasında doğrusal bir ilişkinin bulunmadığını ifade etmektedir (Coşkun vd., 2017: 235-236).

Ordu ilinin yönetsel yapısındaki değişim (OİYYD)  l eğinde iki faktör OİYYD1 (F1) ve OİYYD2 (F2); paydaş katılımı (PK)  l eğinde üç faktör organize etme (F3) planlama (F4), uygulama ve kontrol (F5); ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etki (İTD GE)  l eğinde ise yedi faktör, üst yapı ve alt yapı (F6), teknoloji (F7), sosyo-kültürel (F8), enerji ve  evre (F9) erişilebilirlik (F10) sağlık ve güvenlik (F11), coğrafi bilgi sistemi ve karayolu ulaşımı (F12) olmak

üzere toplam 12 faktör yer almaktadır. Araştırma modelinde yer alan 12 faktör arası ilişkiyi belirlemek üzere yapılan pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 7’de belirtilmektedir.

Tablo 7: Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Faktörler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
F1	1											
F2	0,57**	1										
F3	0,42**	0,37**	1									
F4	0,51**	0,46**	0,71**	1								
F5	0,42**	0,43**	0,74**	0,67**	1							
F6	0,55**	0,40**	0,53**	0,56**	0,55**	1						
F7	0,39**	0,39**	0,65**	0,58**	0,65**	0,48**	1					
F8	0,49**	0,40**	0,57**	0,58**	0,55**	0,77**	0,61**	1				
F9	0,50**	0,38**	0,46**	0,43**	0,44**	0,66**	0,49**	0,65**	1			
F10	0,20**	0,26**	0,39**	0,30**	0,39**	0,21**	0,55**	0,40**	0,31**	1		
F11	0,34**	0,28**	0,50**	0,41**	0,50**	0,45**	0,64**	0,54**	0,51**	0,37**	1	
F12	0,42**	0,47**	0,44**	0,51**	0,55**	0,58**	0,45**	0,57**	0,46**	0,31**	0,36**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 7’de Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısında değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının aracılık etkinin araştırılmasında kullanılan ve üç bölümden oluşan ölçek faktörleri arası ilişki $p < 0.01$ anlamlılık düzeyinde ve pozitif yönlü olduğu saptanmıştır.

4.4. Araştırma Ölçeğine Ait Etki Analizi

Bağımsız bir değişkenin değerinden hareketle bağımlı bir değişkenin değerini tahmin etmek üzere aralarındaki doğrusal ilişki basit doğrusal regresyon ile değerlendirilmektedir. Bu analiz, bağımlı değişkende meydana gelen değişikliğin ne oranda bağımsız değişken tarafından açıklandığını, aralarındaki ilişkinin büyüklüğünün ve yönünün anlaşılmasını sağlamaktadır (Coşkun vd., 2017: 240). Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezleşmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine (İTFG) etkilerini araştırmak için geçerliliğini test etmek üzere oluşturulan ve aralarında korelasyon analizi ile anlamlı ve pozitif ilişki olduğu saptanan boyutlara ait yapılan regresyon analizi bulguları Tablo 8 ve Tablo 9’da belirtilmektedir.

Tablo 8: Ordu İlinin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılandırılmadaki Değişimin İlin Turizm Faaliyetlerinin Gelişimine Etkileri Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değişken	R ²	Std. Beta	F	t	Sig.	Bağımlı Değişken
İlçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulması	0,15	0,39	46,8	6,84	0,00 ^b	İTFG
Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulması	0,19	0,43	60,8	7,80	0,00 ^b	İTFG
Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulması	0,22	0,47	75,4	8,68	0,00 ^b	İTFG
İl merkezinde ilçe belediyesinin kurulması	0,13	0,37	41,1	6,41	0,00 ^b	İTFG
Köy tüzel kişiliklerinin sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmesi	0,16	0,40	50,5	7,11	0,00 ^b	İTFG
Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamının kentsel yaşama dâhil edilmesi	0,06	0,23	15,3	3,92	0,00 ^b	İTFG
İlçe ve mahallelerdeki seçmenin hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi için oy kullanma hakkına kavuşmasıyla birlikte seçim çevresinde değişimin yaşanması	0,18	0,43	59,9	7,74	0,00 ^b	İTFG
İlçe belediyelerinin hizmet sınırlarının mülki sınırlara genişletilmesi	0,21	0,46	72,1	8,50	0,00 ^b	İTFG
İl Özel İdaresinin kapatılması	0,15	0,46	45,08	6,71	0,00 ^b	İTFG
Belde belediyelerinin kapatılması	,09	0,30	26,6	5,16	0,00 ^b	İTFG

Tablo 8'e göre araştırma modelinde bağımlı değişken olan ilin turizm faaliyetlerinin gelişimiyle bağımsız değişken;

- ✓ İlçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulması arasında pozitif (Std. Beta=0,39) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 6,84, p=0,00) anlamlıdır.
- ✓ Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulması arasında pozitif (Std. Beta=0,43) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 7,80, p=0,00) anlamlıdır.
- ✓ Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (OSKİ) kurulması arasında pozitif (Std. Beta=0,47) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 8,68, p=0,00) anlamlıdır.
- ✓ İl merkezinde ilçe belediyesinin kurulması arasında pozitif (Std. Beta=0,37) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 6,41, p=0,00) anlamlıdır.
- ✓ Köy tüzel kişiliklerinin sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmesi arasında pozitif (Std. Beta=0,40) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 7,11, p=0,00) anlamlıdır.

- ✓ Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamının kentsel yaşama dahil edilmesi arasında pozitif (Std. Beta=0,23) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 3,92$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ İlçe ve mahallelerde yaşayan seçmenin hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi için oy kullanma hakkına kavuşmasıyla birlikte seçim çevresindeki değişimin yaşanması arasında pozitif (Std. Beta=0,43) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 7,74$, $p=0,00$) anlamlıdır
- ✓ İlçe belediyelerinin hizmet sınırlarının mülki sınırlara genişletilmesi arasında pozitif (Std. Beta=0,46) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 8,50$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ İl Özel İdaresinin kapatılması arasında pozitif (Std. Beta=0,46) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 6,71$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Belde belediyelerinin kapatılması arasında pozitif (Std. Beta=,30) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 5,16$, $p=0,00$) anlamlıdır.

Regresyon modelinde yer alan R^2 determinasyon katsayısı değerine göre ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminin 0,10'i, ilçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulmasıyla 0,19'u Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmasıyla 0,22'si Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (OSKİ) kurulmasıyla 0,13'ü il merkezinde ilçe belediyesinin kurulmasıyla 0,16'sı köy tüzel kişiliklerinin sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmesiyle ,06'sı Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamının kentsel yaşama dahil edilmesiyle 0,18'i seçim çevresinde değişim ile 0,21'i ilçe belediyelerinin hizmet sınırlarının mülki sınırlara genişletilmesiyle ,16'sı İl Özel İdaresinin kapatılmasıyla 0,09'u Belde belediyelerinin kapatılmasıyla açıklanmaktadır.

Tablo 8'de hesaplanan F değerleri 0,01 anlamlılık düzeyinde geçerli olup model istatistiki olarak anlamlıdır.

Bağımsız değişkenlerden birinin düzeyindeki bir birimlik artış diğer bağımsız değişkenler sabit kalmak şartıyla ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde;

- ✓ İlçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulması 0,39,
- ✓ Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulması 0,43,
- ✓ Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (OSKİ) kurulması 0,47,
- ✓ İl merkezinde ilçe belediyesinin kurulması 0,37,
- ✓ Köy tüzel kişiliklerinin sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmesi 0,40,
- ✓ Ordu ilinde kırsal yaşam kavramının kaldırılarak yerel halkın tamamının kentsel yaşama dâhil edilmesi, 0,23,
- ✓ İlçe ve mahallelerde yaşayan seçmenin hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi için oy kullanma hakkına kavuşmasıyla birlikte seçim çevresindeki değişimin yaşanması 0,43,
- ✓ İlçe belediyelerinin hizmet sınırlarının mülki sınırlara genişletilmesi 0,46,
- ✓ İl Özel İdaresinin kapatılması 0,46,
- ✓ Belde belediyelerinin kapatılması 0,30 oranında arttırmaktadır.

Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ilin turizm faaliyetlerinin gelişimini düşük düzeyde de olsa olumlu etkilemektedir. Bu sonuçlara göre “H₂, H₃, H₄, H₅, H₆, H₇, H₈, H₉, H₁₀, H₁₁” hipotezleri kabul edilmiştir.

Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkilerine yönelik regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da belirtilmektedir.

Tablo 9: Ordu İlinin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapısındaki Değişimin İlin Turistik Destinasyonlarının Çekim Gücüne Etkileri Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	R ²	Std. Beta	F	t	Sig.	Bağımlı Değişken
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,14	0,37	41,3	6,42	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün erişilebilirlik boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,26	0,51	92,3	9,61	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün üst yapı boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,25	0,50	89,8	9,48	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün alt yapı boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,25	0,50	88,2	9,39	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün sosyo-kültürel boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,18	0,42	56,5	7,52	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün teknoloji boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,15	0,39	47,1	6,86	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün sağlık ve güvenlik boyutundaki artış
Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşme	0,26	0,51	93,3	9,66	0,00 ^b	İlin turistik destinasyonlarının çekim gücünün enerji ve çevre boyutundaki artış

Tablo 9’a göre araştırma modelinde bağımsız değişken olan Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezileşmeyle bağımlı değişken ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünün;

- ✓ Erişilebilirlik boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,37) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak (t= 6,42, p=0,00) anlamlıdır.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscaoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

- ✓ Üst yapı boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,51) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 9,61$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Alt yapı boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,50) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 9,48$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Sosyo-kültürel boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,50) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 9,39$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Teknoloji boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,42) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 7,52$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Sağlık ve güvenlik boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=0,39) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 6,86$, $p=0,00$) anlamlıdır.
- ✓ Enerji ve çevre boyutundaki artış arasında pozitif (Std. Beta=,51) bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişki istatistiki olarak ($t= 9,66$, $p=0,00$) anlamlıdır.

Regresyon modelinde yer alan R^2 determinasyon katsayısı değerine göre ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünün: erişilebilirlik boyutundaki artışın 0,14'ü, üst yapı boyundaki artışın 0,26'sı, alt yapı boyundaki artışın 0,25'i, sosyo-kültürel boyundaki artışın 0,25'i, teknoloji boyundaki artışın 0,18'i, sağlık ve güvenlik boyundaki artışın 0,15'i, enerji ve çevre boyundaki artışın 0,26'sı Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezileşmesiyle açıklanmaktadır.

Tablo 9'da hesaplanan F değerleri 0,01 anlamlılık düzeyinde geçerli olup model istatistiki olarak anlamlıdır.

Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezileşmesi (bağımsız değişken) düzeyindeki bir birimlik artış ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü; erişilebilirlik 0,37, üst yapı 0,51, alt yapı 0,50, sosyo-kültürel 0,50, teknoloji 0,42, sağlık ve güvenlik 0,39, enerji ve çevre 0,51 oranında arttırmaktadır. Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü; erişilebilirlik, üst yapı, alt yapı, sosyo-kültürel, teknoloji, sağlık ve güvenlik, enerji ve çevre alt boyutlarında orta düzeyde ve pozitif yönlü etkilemektedir. Bu sonuçlara göre "H₁₃, H_{13a}, H_{13b}, H_{13c}, H_{13d}, H_{13e}, H_{13f}, H_{13g}" hipotezleri kabul edilmiştir.

4.5. Farklı Değişkenlere Göre Katılımcıların Farkındalık Düzeyleri

Bu başlık altında, araştırmaya katılan üst yöneticilerin Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri hakkında farkındalık düzeyleri belirtilmektedir.

Araştırmada kullanılan 5'li likert tipi ölçek maddelerine üst yöneticilerin verdiği cevaplar; kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3) katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde puanlanmıştır. Buna göre 70 maddeden oluşan ölçekten en düşük 70, en yüksek 350 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan 70- 140 puan aralığı düşük, 141-210 puan aralığı orta, 211-280 puan aralığı iyi, 281-350 puan aralığı ise yüksek düzey kabul edilmiştir.

Üst yöneticilerin, farklı değişkenlere göre Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri üzerine ortalama algı düzeyleri Tablo 10'da belirtilmektedir.

Tablo 10: Farklı Değişkenlere Göre Üst Yöneticilerin Ordu İlinin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapısındaki Değişimin İlin Turizm Faaliyetlerinin Gelişimine Etkileri Üzerine Ortalama Algı Düzeyleri

Değişkenler		N	Ortalama	Std. Sapma
Cinsiyet	Erkek	208	231,0337	43,14411
	Kadın	59	222,0000	39,28060
Yaş	18-29	26	242,0385	42,55207
	30-39	93	229,7419	39,78035
	40-49	89	224,1348	42,44922
	50-59	49	228,4694	44,20836
	60+	10	235,1000	56,13169
Öğrenim Durumu	Lise	36	237,8056	43,27112
	Önlisans	34	239,7941	37,94476
	Lisans	136	232,6765	43,07820
	Yüksek Lisans	42	206,7381	43,29933
	Doktora	19	216,4211	17,80236
Çalıştığı Kurum / Kuruluş Türü	Kamu	171	232,4269	42,60778
	Üniversite	12	219,6667	16,19951
	Sivil Toplum Kuruluşu	18	229,1111	42,48168
	Meslek Odası	24	223,7917	43,32885
	Özel Banka	9	192,7778	50,16168
Özel Turizm İşletmesi	33	228,5455	42,40363	
Çalışma Süresi	0-9 yıl	51	239,0196	38,53336
	10-15 yıl	90	223,6444	41,37776
	16-20 yıl	39	227,7692	39,84078
	21-25 yıl	31	235,2581	44,83895
	25 yıl üzeri	56	226,0536	47,06723
Toplam		267	227,1312	40,94710

Tablo 10 incelendiğinde, üst yöneticilerin farklı değişkenlere göre Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri hakkında algı düzeyi ortalaması 227,1312 olduğu saptanmıştır. Bu ortalama, yapılan puanlamada 211-280 puan aralığında olup buna göre araştırmaya katılan üst yöneticilerin ortalama algıları iyi düzeydedir. Belirlenen ortalama, erkek (231,0337), 18-29 yaş grubundakiler (242,0385), ön lisans düzeyindeki (239,7941), kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan (232,4269), çalışma süresi 0-9 yıl arası deneyime sahip olan üst yöneticilerde (239,0196) diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

4.6. Nitel Verilerin Analizi

Bu araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak geliştirilen ankette yer alan 5'li likert tipi soruların yanı sıra katılımcılara "Lütfen! Varsa diğer görüş ve önerilerinizi belirtiniz?" şeklinde açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu soruda amaç, görüşme esnasında araştırmaya katılan üst yöneticilerin araştırılan konu hakkında algıladıklarını gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya koyabilmek, derinlemesine anlamak, yordamak ve elde edilen nitel veriler ile nicel verileri desteklemektedir. Sosyal bilimlerde en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme ile sohbet tarzında katılımcılardan elde edilen nitel veriler betimsel analiz ile önceden belirlenen temalara göre çözümlenmiştir. Bu analizde amaç, katılımcıların görüşlerini doğrudan alıntılarla neden-sonuç ilişkileriyle birlikte yorumlayarak okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2004: 171-172).

Elde edilen veriler; Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim, Yönetmel yapıdaki değişim ile daha fazla merkezleşmenin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkisi, Turizm faaliyetlerinde paydaş katılımı, başlıkları altında çözümlenmiştir.

Araştırmaya katılan 267 üst yönetici K1...K267 şeklinde kodlanmıştır. Buna göre, K1-K12 arası akademisyen, K13-K30 arası sivil toplum kuruluşlarının (dernek, sendika vb.) temsilcileri, K31-K39 arası özel banka yöneticileri, K40-K63 arası meslek odası (ticaret ve sanayi odası, esnaf odası, vb.) yönetimine seçilmiş iş adamı yöneticiler, K64-K96 iş adamları (konaklama, seyahat, yeme ve içme işletmeleri), K97-K267 kamu kurum ve kuruluşu (yerel yönetimler, İŞKUR, DOKA, SGK vb.) yöneticisi bürokratlardır.

4.6.1. Ordu İlinin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapısındaki Değişim ile Daha Fazla Merkezleşmeye Yönelik Nitel Bulgular

2013 yılında Büyükşehir dönüşüm ile Ordu ilinin yönetmel yapısındaki değişim ile ilgili katılımcılardan elde edilen verilere ait bulgular aşağıda belirtilmektedir.

"Büyükşehir Belediyesi'nin kurulması merkezi yönetim birimleri arasında güç ve yetki açısından ilçe belediyelerinin konumuna göre il açısından avantaj sağlamaktadır" (K-19).

"Büyükşehir dönüşüm sonrası ilçe belediyelerinin hizmet alanları siyasi sınırlara genişletilmesine rağmen İller Bankası payı değişmemiştir. Yeniden gözden geçirilmeli ve adil bir dağılım sağlanmalıdır. Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluklar gözden geçirilmelidir. Büyükşehir dönüşüm ile köyler mahalleye dönüşmüş ve ilçe belediyelerinin hizmet alanına dâhil edilmiştir. Buna bağlı olarak ilçe belediyelerinin idari ve mali alandaki sorumlulukları da artmıştır. Buna rağmen belediye gelirleri daraltılmış ve hizmet sunumunda yetersiz kalınmasına neden olmuştur. Örneğin su gelirleri ilçe belediyelerinden alınıp Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'ne verilmiş, kıyı şeridinin işletimi ve gelirleri Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na devredilmiştir. İlçe belediyelerinin idari ve mali alandaki yaşadığı kısıtlamalar gözden geçirilmelidir. Yasadaki kavramsal değişim uygulamaya yansımalıdır" (K-19, K-119, K-157, K-163, K-164, K-203, K-204).

4.6.2. Ordu İlinin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapısındaki Değişim ile Daha Fazla Merkezileşmenin İlin Turizm Faaliyetlerinin Gelişimine Etkileri Hakkında Nitel Bulgular

Bu başlık altında katılımcılardan elde edilen nitel verilere ait bulgular, Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişime etkileri; planlama, organize etme, uygulama ve kontrol, erişebilirlik, üst yapı, sosyal ve kültürel, sağlık ve güvenlik, enerji ve çevre alt boyutlarında toplanmış ve Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11: Ordu İlinin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapısındaki Değişim ile Daha Fazla Merkezileşmenin İlin Turizm Faaliyetlerinin Gelişimine Etkisi Üzerine Nitel Bulgular

Alt Boyutla	İfadeler	Katılımcı(lar)
Planlama, Organize Etme, Uygulama ve Kontrol	Tarım ile turizm birlikte ele alınmalıdır.	K-10 ve K-205
	Bir şehir sadece turizm ile gelişemez. Öncelikle sanayi gelişmeli ve insanların gelir ve refah düzeyi yükselmeli ki gelirinden turizm harcamalarına pay ayırabilsin. Ordu da tarım, balıkçılık, kivi, fındık, bal Türkiye’de ekonomiye önemli katkısı olan ürünler olarak öne çıkmaktadır. Bu ürünlere yönelik sanayi tesisleri kurulmalıdır. Yatırım alanları için planlı organize sanayi bölgeleri oluşturulmalı. Veraset sorunlarına çözüm üretilmelidir. Bu gelişmelere göre turizmin gelişim sağlaması beklenmelidir.	K-23, K-78, K-142 ve K-212
	Meslek odalarının işveren yönlendirme toplantıları tanıtım ve dünya ya açılma noktasındaki öncülük rolü yetersizdir. Şehir vizyonu belirlenmelidir. Kaynaklar doğru planlama ile kullanılması ve gelişim süreçlerinin ölçülmesi gereklidir.	K-78
	Turizm bütüncül bir bakışla ele alınmalı ciddi gelir bırakan bir alan profesyonel kurumlarca yapılmalı ve ulusal düzeyde planlı yürütülmelidir.	K-204
	Ordu ilinde turizmin gelişmesi için Ordu ve Giresun illeri birlikte hareket etmeli diğer iller ile rekabet edebilmeli her iki il birlikte turizm çeşitliliği oluşturmalıdır.	K-226
	Altınordu-Çambaşı arası teleferik ulaşımı kurulmalıdır.	K-174
Erişebilirlik	Destinasyonlara düzenli turlar konulmalıdır.	K-196
	Küçük hava araçları ile destinasyonlar ve havaalanı arasında ulaşım ağı kurulmalıdır.	K-23, K-204 ve K-212
	Farklı illerden ve yurtdışından uçuş talep edilmelidir.	K-226
	Turizme ciddi olarak destek verilmeli yollar sorunsuz hale getirilmelidir.	K-172 ve K-253
Üst yapı	Kamu yatırımları planlı ve uluslararası alana hizmet verecek şekilde yapılmalıdır. Ayrıca il merkezinde tarihi bir müze inşa edilmelidir	K-23
	Şehir görsel açıdan iyileştirilmesi gerekmektedir	K-75, K-48 ve K-164
	Turizm çalışmalarında tarihi doku korunmalıdır.	K-102

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscaoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

	Turizm için kaleler, kiliseler vb. yerlerin restorasyonu yapılmalı, doğaya dayalı turizme önem verilmez.	K-212 ve K-197
	Yaylalarda üst yapı ve lavabo sıkıntısı giderilmelidir.	K-251
	Ordu ilinin turizmde cazibe merkezi olabilmesi için tarihi Eyfel Kulesi gibi marka yapıt inşa edilmeli ve tanıtılmalıdır.	K-97
Sosyal ve Kültürel	Ziyaretçilerin talep ve beklentilerinin alınması ve geri dönüş sağlanması yönünde sistemli çalışmalar yürütülmelidir.	K-1
	Bilgilendirme ve tanıtıma önem verilmelidir. Planlı ve sürdürülebilir tanıtım çalışmaları yürütülmelidir. Bunun için dizi çekimlerinin sayısı artırılmalıdır.	K-1, K-23, K-135, K-145 ve K-253
	Ziyaretçilerin Ordu ilinde kalış sürelerini uzatacak aktiviteler ortaya konulmalıdır. Turizm Bakanlığına bağlı taşra teşkilatlarında alanında uzman ve yabancı dil bilgisine sahip personel istihdam edilmelidir.	K-23
	Sektörde çalışanlara ve ticari taksi sürücülerine yabancı dil, hijyen, iletişim vb. eğitimler verilmelidir.	K-48 ve K-87
	Yerli ve yabancı ziyaretçiler için bilgi alabilecekleri noktalar oluşturulmalıdır.	K-173
	Ordu ili doğa sporlarına müsait coğrafya ya sahip olmasına rağmen gelişimi ve sunulan imkânlar yetersizdir.	K230
	Turizm, orta ve uzun vadeli strateji ve yerel politikalar ile geliştirilebilir. Modern pazarlamanın temel kuramından biri olan müşteri odaklılık prensibine uygun olarak halka ve esnafa turistlerin memnuniyetini sağlayacak eğitim, farkındalık, kamu spotları vb. çalışmalar yapılmalıdır.	K-232
	Ordu yayla turizmi ve yöresel yemekler ile öne çıkmalı.	K-241
Sosyal ve Kültürel	Yerel ekonomi ve halkın refah düzeyini artırmak üzere deniz ve kış sporlarına yönelik turizm ve yöresel lezzetleri ve geleneksel mimari yapısını taşıyan mahallelerimiz -yemek ve kültürleri ile birlikte-turizme kazandırılmalıdır. Örneğin, Kabakdağı gibi mahallelerin turizm temalı projelerle geliştirilerek sayısı artırılmalıdır. Diğer taraftan çikolata vadisi, Gürsoy, Sagra gibi işletmeler ve kümelenmelerin işbirliği ile fındık ve çikolata odaklı gastronomi turizmi geliştirilmelidir. "Ordu Çikolatası" gibi bir isimle markalaşmaya gidilmelidir. Bu bölge yeterli ve kaliteli fındık ve süt potansiyeline sahiptir.	K-244
	Ordu ilinde tarih turizmi öne çıkarılmalıdır. Örneğin, Danişmentliler'in Aybastı Perşembe yaylasına gelişi orada Gürcü-Rus ve Hristiyan birlikler ile karşı karşıya gelmesi Emir Kümbet'in şehit edilmesinden hareketle Türk tarihi ile Ordu özelinde programlar yapılmalıdır. Ordu ilinde geçmişten gelen demir ustalığı, Bayramlı kazasına ilişkin tarihi bilgiler gün yüzüne çıkarılmalıdır.	K-23
	COVID-19 kısıtlama döneminde yetersiz mali desteklerden dolayı nitelikli personel işten ayrılmıştır.	K-87

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

	Turizm işletmelerinin rekabet edebilmesi için kayıt dışı ile mücadele edilmelidir.	K-96
	Ordu gastronomide deniz ürünleri ile öne çıkmalıdır.	K-205
Sağlık ve Güvenlik	Turistik alanlardaki güvenlik birimi nitelik ve nicelik açısından geliştirilmelidir.	K-23
Enerji ve Çevre	Veraset sorunları çözülmeli, imar ve yeniden planlama ile turistik destinasyonlar yatırıma açılmalıdır.	K-78 ve K-205
	Doğal alanların korunması ve ziyarete açılması konusuna öncelik verilmelidir.	K-172

4.6.3. Turizm Faaliyetlerine Paydaş Katılımı ve Ortak Akıl Oluşumuna Yönelik Nitel Bulgular

Ordu ilinde turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımı ve ortak akıl oluşumunun etkilerine yönelik katılımcılardan elde edilen nitel verilere yönelik bulgular aşağıda belirtilmektedir.

“Ordu ilinde turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişimini sağlamak üzere “Ordu Turizm Geliştirme Kurulu” kurulması gereklidir. Organizasyon yapısında Büyükşehir mali yapısıyla, Üniversite; Ar-Ge, eğitim ve bilim yönüyle, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; koordinasyon, turizm sektörü; uygulayıcı olarak yer almalıdır” (K-10).

“Yatırımcıların destinasyonlardaki alt yapı ihtiyacı giderilmelidir. Dışarıdan davet edilen yatırımcıların planlama çalışmaları izlenmelidir. Yatırımcı ile bürokrasi arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlayabilecek sorunlara çözüm odaklı yaklaşım sergileyebilecek uzman yöneticiler göreve getirilmelidir. Koordinasyon Valilik tarafından yapılmalıdır” (K-78).

“Turizm faaliyetlerine yönelik kurum ve kuruluşlar ortak çalışmalar yapmalı, büyükşehir koordine etmelidir. Büyükşehir dönüşüm ile ilgili mevzuat değişikliği ve diğer çalışmalar komisyonlar kurularak yapılmalı ve paydaşların katkısı alınmalıdır. Turizme yönelik planlama uzun vadeli olmalı, kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon planlama çalışmalarına yansıtılmalıdır” (K-126 ve K-164).

5. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezleşmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının aracılık etkisi ortaya konulmaktadır. Elde edilen veriler ile araştırma modelinde yer alan değişkenler arası en iyi uyum değeri önemsenmiş faktörler arası ilişkiler ve yaklaşımlardan hareketle araştırma hipotezlerinin büyük çoğunluğu kabul edilmiş ve varsayımlar doğrulanabilmiştir.

Araştırma kapsamında cevabı aranan sorular ile ulaşılan cevaplar aşağıda yer almaktadır.

Soru-1: Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetsel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezleşmenin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde, paydaş katılımı yani ortak akıl oluşumunun aracılık etkisi var mıdır?

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılandırılmadaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

Cevap-1: Araştırma modeli için yapılan ve Tablo 19’da yer alan yol (path) analizi bulgularına göre Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezileşmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminde paydaş katılımının aracılık etkisi bulunmaktadır.

Soru-2: Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişim ile daha fazla merkezileşmenin ilin turizm faaliyetlerine etkileri hakkında turizmin paydaşı kurum ve kuruluş yöneticilerinin algıları hangi düzeydedir?

Cevap-2: Araştırmaya katılan üst yöneticilerin farklı değişkenlere göre Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri üzerine ortalama algı düzeylerini belirlemek için yapılan ve Tablo 22’de belirtilen bulgulara göre algı düzeyi ortalaması 227,1312 olduğu saptanmıştır. Bu ortalama, yapılan puanlamada 211-280 puan aralığında yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan üst yöneticilerin ortalama algıları iyi düzeydedir.

Soru-3: Ordu ilinin büyükşehire dönüşümü sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişim ile daha fazla merkezileşme ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü hangi düzeyde etkilemiştir?

Cevap-3: Ordu ilinin büyükşehire dönüşümü sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişim ile daha fazla merkezileşme ilin turistik destinasyonlarının çekim gücüne etkisini belirlemek üzere Regresyon Analizi yapılmıştır. Tablo 9’ da yer alan R² determinasyon katsayısı değerine göre ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünün; erişilebilirlik boyutundaki artışın 0,14’ü, üst yapı boyundaki artışın 0,26’sı, alt yapı boyundaki artışın 0,25’i, sosyo-kültürel boyundaki artışın 0,25’i, teknoloji boyundaki artışın 0,18’i, sağlık ve güvenlik boyundaki artışın 0,15’i, enerji ve çevre boyundaki artışın 0,26’sı Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezileşmesiyle açıklanmaktadır. Buna göre Ordu ilinin 2013 yılında büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapılandırılmadaki değişimin ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü pozitif yönde etkilediği, etki düzeyinin ise düşük olduğu, geliştirilmesi gereken alanların bulunduğu belirlenmiştir. Tablo 9’da belirtilen ve yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda katılımcıların da görüşleriyle desteklenen destinasyonların çekim gücünü artırmaya yönelik geliştirilmesi gereken alanlar ise şunlardır.

- Erişilebilirlik, “Altınordu ve Çambaşı arasında teleferik hattı kurulmalı” (K174), “destinasyonlara düzenli turlar konulmalı” (K196), “Küçük hava araçları ile destinasyonlar ve havaalanı arasında ulaşım ağı kurulmalı” (K23, K204 ve K212), “Farklı illerden ve yurtdışından uçuşlar talep edilmeli” (226), “Turizme ciddi olarak destek verilmeli yollar sorunsuz hale getirilmeli” (K172 ve K253). İfadeleri Ordu ilinde destinasyonlara ulaşımın geliştirilmesi gereken alan olduğunu desteklemektedir.
- Üst yapı, “Şehir görsel açıdan iyileştirilmesi gerekmektedir” (K48, K75 ve K164), “Turizm çalışmalarında tarihi doku korunmalı” (K102), “Turizm için kaleler, kiliseler vb. yerler restore edilmeli ve doğaya dayalı turizme önem verilmeli” (K212 ve 197), “Yaylalarda üst yapı ve lavabo sıkıntısı giderilmeli” (K251), “Ordu ilinin turizmde cazibe merkezi olabilmesi için tarihi Eyfel Kulesi gibi marka yapıt inşa edilmeli ve tanıtılmalı (K97)” ifadeleri ilin turistik destinasyonlarında üst yapıların geliştirilmesi gereken alan olduğunu desteklemektedir.

- Sosyo-kültürel, "sektörde çalışanlara ve ticari taksi sürücülerine yabancı dil, hijyen, iletişim vb. eğitimler verilmeli" (K48 ve K87), "yerli ve yabancı ziyaretçiler için bilgi alabilecekleri noktalar oluşturulmalı" (K173), "Ordu, yayla turizmi ve yöresel yemekler ile öne ıkmalı" (K241), "yöresel lezzetlere ve geleneksel mimari yapılara sahip mahallelerimiz -yemek ve kültürleri ile birlikte- turizme kazandırılmalıdır. Örneğin, Kabakdağı gibi mahallelerin turizm temalı projelerle geliştirilerek sayısı arttırılmalıdır. Diğer taraftan çikolata vadisi, Gürsoy, Sağra gibi işletmeler ve kümelenmelerin işbirliği ile fındık ve çikolata odaklı gastronomi turizmi geliştirilmelidir. "Ordu ikolatası" gibi bir isimle markalamaya gidilmelidir. Bu bölge yeterli ve kaliteli fındık ve süt potansiyeline sahiptir" (K244). İfadeleri sosyo-kültürel boyutta yer alan eğitim, bilgilendirme, tanıtım, gastronomi alanlarının geliştirilmesi gereken alan olduğunu desteklemektedir.
- Sağlık ve güvenlik, "turistik alanlardaki ilk yardım istasyonları ve güvenlik birimleri nitelik ve nicelik açısından geliştirilmeli" (K23). İfadesi bu boyutun geliştirilmesi gereken alan olduğunu desteklemektedir.
- Enerji ve evre, "Veraset sorunları çözülmeli, imar ve yeniden planlama ile turistik destinasyonlar yatırıma açılmalı" (K78 ve K205), "Doğal alanların korunması ve ziyarete açılması konusuna öncelik verilmeli" (K 172), "evre temizliği konusunda vatandaşa duyarlılık kazandırılmalı" (K253). İfadeleri evresel boyutun geliştirilmesi gereken alan olduğunu desteklemektedir.

Bu araştırma kapsamında Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkileri üzerine ulaşılan diğer sonuçlar Şunlardır.

✓ Ordu ilinin bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkilerini belirlemek üzere Regresyon Analizi yapılmıştır. Tablo 8'de yer alan R² determinasyon katsayısı değerine göre ilin turizm faaliyetlerinin gelişiminin; %15'i, ilçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın kurulmasıyla, %19'u Valilik bünyesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmasıyla, %22'si Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (OSKİ) kurulmasıyla, %13' il merkezinde ilçe belediyesinin (Altınordu) kurulmasıyla, %16'sı köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle, %6'sı Ordu ilinde yerel halkın tamamının kentsel yaşama dâhil edilmesiyle, %18'i seçim çevresinde yaşanan değişimle, %21'i ilçe belediyelerinin hizmet sınırlarının mülki sınırlara geniletilmesiyle, %15'i İl zel İdaresinin kapatılmasıyla, %9'u Belde belediyelerinin kapatılmasıyla açıklanmaktadır. Buna göre Ordu ilinin 2013 yılında bykshire dnm sürecinde yönetsel yapısındaki değişimin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimini pozitif yönde etkilediği, etki düzeyinin ise dk olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucu ile elikkaya (2016) tarafından Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin etkinliklerinin analiz edildiği araştırmada 17 belediye içerisinde Ordu ilinin idari ve mali açıdan etkinliğinin ortalamaya yakın olduğunu belirlediği sonuç ile benzerlik göstermektedir. Yine Dağlı (2018) tarafından 6360 sayılı yasa ile geniletilmi büyükşehir uygulama modelinin kamusal hizmetlere etkisinin araştırıldığı çalışmada, büyükşehir belediyelerin hizmet sunum performansının belirlenen kriterlere göre iyi düzeyine yakın fakat geliştirilmesi gerekli alanların bulunduğunu saptadığı sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

✓ Büyükşehir dönüşüm sürecinde Ordu Büyükşehir Belediye Başkanlığı kurulmuş ve hizmet alanı ilin siyasi sınırlarına, ilçe belediyelerinin hizmet alanı ise ilçenin siyasi sınırlarına genişletilmiştir. Bu genişlemeyle birlikte daha önce İl Özel İdaresi ile belediyelerin hizmet alanında yer alan turistik destinasyonlar Ordu Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ile belediyelerin faaliyet alanına dâhil olmuştur. Kapatılan belde belediyelerinin işgücü, makine ve ekipmanları ile borçları olduğu gibi ilçe belediyelerine devredilmiştir. Bu durum ilçe belediyelerinin faaliyet alanlarında yer alan turistik destinasyonların çekim gücünü artırmaya yönelik hizmet sunumunu zorlaştırmaktadır. İlçe belediyelerin faaliyet alanında yaşanan genişlemeye uygun olarak idari ve mali yapılarında iyileştirme yaşanmamıştır.

“Büyükşehir dönüşüm sürecinde köyler mahalleye dönüştürülmüş ve ilçe belediyelerinin hizmet alanına dâhil edilmiştir. Böylece ilçe belediyelerinin hizmet alanları ilçenin siyasi sınırlara genişletilmiştir. Buna bağlı olarak ilçe belediyelerinin idari ve mali alandaki sorumlulukları da artmıştır. Bu değişime rağmen ilçe belediyelerinin İller Bankası payı değişmemiş aksine gelirleri daralmıştır. Bu durum hizmet sunumunda yetersiz kalınmasına neden olmuştur. Örneğin kıyı şeridinin işletimi ve gelirleri Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na devredilmiştir. Gelirler de adil bir dağılım sağlanmalıdır. İlçe belediyelerinin idari ve mali alandaki yaşadığı kısıtlamalar gözden geçirilmelidir. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluklar gözden geçirilmelidir. Yasadaki kavramsal değişim uygulamaya yansımalıdır” (K19, K119, K157, K163, K164, K203 ve K204). İfadesi de bu sonucu desteklemektedir. Elde edilen bu sonuç ile Çiftçi (2006) tarafından büyükşehir belediyelerinin idari ve mali yapılarını Konya örneğinde irdelendiği araştırmada büyükşehir ile ilçe belediyeleri arasında koordinasyonun ve gelirlerin gözden geçirilmesi ve adil bir dağılım sağlanması gerektiğini saptadığı sonuç ile benzerlik göstermektedir. Küçükterzi (2017) tarafından büyükşehir alan genişlemesinin turizm belediyeleri üzerine etkisini Muğla örneğinde irdelediği araştırmada turizm gelirlerinin ağırlıklı olarak büyükşehir belediyesine gitmesine rağmen turizm ilçelerinin kamusal ihtiyaçlarının karşılanması ise ilçe belediyelerine düşmektedir. Gelir dağılımı, hizmet sunumu, görev ve sorumluluk, koordinasyon hususlarının tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini saptadığı sonuç ile benzerlik göstermektedir.

✓ Ordu ilinin beşeri ve doğal turistik destinasyonları ilçelere (Kabadüz'de Çambaşı Yaylası, Perşembe'de Yason Burnu ve Kilisesi, Altınordu'da Kurul Kalesi vb.) dağılım göstermektedir. Belediyelerin bulunduğu yerin imar, ulaşım, üst yapı, alt yapı, tanıtım vb. hizmetleri sunmak ve böylece ortak ihtiyaçları karşılamak üzere kurulduğu dikkate alındığında ilin turizm faaliyetlerinin gelişimi başta olmak üzere diğer hizmetlerin yerine getirilmesinde büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında bütüncül bir koordinasyonun sağlanması gereklidir. Mevcut yapıda ulaşım hizmetleri için Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME), altyapı hizmetleri için Altyapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) bulunmaktadır. Her ikisi de sadece kendi alanlarına yönelik koordinasyonu sağlamaktadır. Ancak ilin ortak ihtiyaçlarının karşılanması, turizm faaliyetlerinin gelişimi ve turistik destinasyonların çekim gücünü artırmaya yönelik büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında bütüncül bir koordinasyon sağlayacak yapı bulunmamaktadır. *“... Büyükşehir Belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev, yetki ve sorumluluklar gözden geçirilmelidir...”* (K-19, K-119, K-157, K-163, K-164, K-203, K-204). İfadesi bunu desteklemektedir. Alıcı (2012) tarafından büyükşehir

belediyesi ile ilçe belediyeleri arası ilişkilerin İstanbul örneğinde irdelendiği araştırmada, UKOME ve AYKOME kararlarına ilçe belediyelerinin iradelerinin yeterince yansımadığı, ilçe belediyelerinin ulaşım ve alt yapı dışındaki ihtiyaçlarının karşılanabileceği ve sorunlarının çözüme kavuşturabileceği koordinasyona ihtiyaç duyulduğunu belirlediği sonuç ile benzerlik göstermektedir.

✓ Ordu ilinde turizmin paydaşı olan kurum ve kuruluşların ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine yönelik görevleri ve sorumlulukları bulunmakta olup bu görev ve sorumluluklarını münferit olarak gerçekleştirdikleri görülmektedir. Farklı görevleri, uzmanlıkları ve kaynakları birleştiren bir yapı ise bulunmamaktadır.

“Ordu ilinde turizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişimini sağlamak üzere “Ordu Turizm Geliştirme Kurulu” kurulması gereklidir. Organizasyon yapısında Büyükşehir mali yapısıyla, Üniversite; Ar-Ge, eğitim ve bilim yönüyle, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; koordinasyon, turizm sektörü; uygulayıcı olarak yer almalıdır” (K-10). İfadeleri turizm faaliyetlerinin koordineli yapılması ve bunun için bir yapı kurulması gerektiğini desteklemektedir. Bu sonuç ile Timothy (1998) tarafından kamunun farklı idari seviyeleri ile özel sektör arasında işbirlikçi turizm planlama modelinin önerildiği, Simpson (2001) tarafından paydaş katılımlı stratejik planlamanın, sürdürülebilir turizmin gelişimine katkı sağladığını belirlediği, Şahbaz & Akdu (2010) tarafından yerel halkın ve özel sektörün turizm faaliyetlerinden en fazla etkilenen kesim olmasına rağmen planlama çalışmalarında yer almadıkları, katılımcı turizm planlamasında fikir birliği sağlamanın önemli sorunlara çözüm bulacağını belirlediği, Beaumont & Dredge (2010) paydaşların münferit olarak ulaşamayacağı hedeflere hiyerarşinin az olduğu koordinasyon sağlayan yönetim modelinin öne çıktığını saptadığı, Çelik (2014) Yerel turistik çekiciliklerin geliştirici ve koruyucu anlayışa dayalı rekabet edebilirliğini sağlamak üzere Antalya iline özgü paydaş katılımlı organizasyon yapısının kurulmasını önerdiği, Polat (2014) turizm faaliyetlerinde kamunun rica ve icra olmak üzere görevlerinin bulunduğunu saptadığı, İslam vd. (2018) tarafından turistik destinasyon yönetiminde paydaş katılımını içeren ortak yönetim anlayışının; sinerji ve yeni fırsatlar sunabileceğini belirlediği, Çoban & Yıldız (2019) tarafından Kapadokya'nın turizm geliştirme planı, taşıma kapasitesi veya stratejik plan hazırlayıp uygulayabilecek koordinasyonu sağlayabilecek yetkiye sahip yönetim modelinin önerildiği, Dinç vd. (2021) tarafından Ayvalık'ın sürdürülebilir destinasyon yönetimi için yerel aktörlerin karar sürecine katılabileceği destinasyon örgütlenme modelinin kurulmasını önerdiği çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

6. Öneriler

Ordu ilinin büyükşehir dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile daha fazla merkezleşmenin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkisinde paydaş katılımının aracılık etkisi bir model çerçevesinde irdelenmiş ve elde edilen bulgular değerlendirme, sonuç ve tartışma bölümünde belirtilmiştir. Bu doğrultuda merkezi ve yerel karar vericilere, uygulayıcılara ve araştırmacılara bazı öneriler aşağıda sunulmaktadır.

✓ 6360 sayılı yasa ile Ordu Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın hizmet alanı ilin siyasi sınırlarına, köylerin mahalleye dönüştürülmesi ve belde belediyelerinin kapatılmasıyla ilçe

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılandırındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

belediyelerinin hizmet alanı ise ilçenin siyasi sınırlarına genişletilmiştir. Hizmet alanındaki genişleme ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü artırma ve yerel kamu hizmetlerinin sunumu açısından büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında zaman zaman yetki karmaşasına ve çatışmalara, kaynak israfına ve keyfiyete yol açtığı bu ve benzer olumsuzlukların ortadan kaldırılması açısından görev, yetki ve sorumluluk alanlarının net olarak belirlenmesi merkezi karar vericilere önerilir.

✓ Ordu ilinin iki kademeli federatif model ile büyükşehir dönüşürme sürecinde ilçe belediyelerinin üstünde merkezi bir yapı olarak kurulan Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile ilçe belediyeleri arasında Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) ve Alt Yapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) şeklinde hizmet alanına yönelik münferit koordinasyon birimleri kurulmuştur. Kaynak kullanımında verimlilik, hizmette etkinlik açısından bu münferit koordinasyon merkezlerini bir çatı altında birleştiren bütüncül bir koordinasyon merkezinin kurulması ve bu koordinasyon merkezi bünyesinde hizmet alanlarına yönelik çevre, turizm, ulaşım, alt yapı vb. alanlarda koordinasyon birimlerinin oluşturulması merkezi ve yerel karar vericilere önerilir.

✓ Büyükşehir dönüşüm sürecinde köylerin mahalleye dönüşürülmesi ve belde belediyelerinin kapatılmasıyla birlikte ilçe belediyelerinin hizmet alanı ilçenin siyasi sınırlarına genişletilmiştir. İlçe belediyelerinin hizmet alanındaki genişlemeye rağmen İller Bankası payı değişmemiştir. Belde belediyelerinin kapatılmasıyla birlikte borçları, insan kaynakları ve makineleri ilçe belediyelerine devredilmiştir. İlçe belediyelerinin hizmet alanındaki genişlemeye uygun olacak şekilde İller Bankası payı, idari ve mali durumlarının gözden geçirilmesi merkezi karar vericilere önerilir.

✓ Ordu turizm potansiyeli açısından zengin bir il olup ildeki turizm paydaşlarının ise bu potansiyeli harekete geçirebilecek imkânları bulunmaktadır. Ancak bu potansiyeli harekete geçirebilecek ve paydaşları sürece dâhil edebilecek Ordu iline özgü bir organizasyon yapısı bulunmamaktadır. Ordu ilinde turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik koordinasyonu sağlayabilecek bir organizasyon yapısının kurulması yerel karar vericilere önerilir. Kurulacak yapının en az hiyerarşik kademeye sahip olması, Vali'nin başkanlık etmesi, organlarının tüm paydaş temsilcilerinin katıldığı Genel Kurul, uzman ekibin yer aldığı Yürütme Kurulu ve Sekreteryaya şeklinde oluşturulması, ilin turistik destinasyonlarının çekim gücünü artırmaya yönelik erişim, altyapı, tanıtım, planlama, imar, temizlik, vb. görevlerin ağırlıklı olarak Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanlarına girdiği ve bu kapsamda kilit aktör olduğu bu nedenle bütün organlarda görev verilmesi yerel karar vericilere önerilir.

✓ Ordu ilinde turistik destinasyonların çekim gücünü artırmaya ve turizm faaliyetlerinin gelişimine yönelik stratejik planlama yapılması, Ordu ilinin öne çıkan turizm değerlerinin ve aktivitelerinin stratejik planlama çalışmalarında dikkate alınması yerel karar vericilere ve uygulayıcılara önerilir.

✓ Ordu ilinde turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik Ordu'ya özgü bir markalaşmaya gidilmesi yerel karar vericilere ve uygulayıcılara, markalaşmaya yönelik çalışmaların yapılması ise araştırmacılara önerilir.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscaeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

✓ Ordu ilinin büyükşehire dönüşüm sürecinde yönetmel yapısındaki değişim ile yönetimin daha fazla merkezileşmesinin ilin turizm faaliyetlerinin gelişimine etkilerinin araştırıldığı ve bir model önerildiği bu çalışmanın; büyükşehir olacak illerde ve benzer özelliklere sahip Trabzon ilinde uygulanması, turizm faaliyetleri dışında tarım, sanayi vb. alanların gelişimine etkilerinin de irdelenmesi araştırmacılara önerilir.

Kaynakça

- Aktaş, E. (2019). *Sorumlu Turizm Yaklaşımı ile Turistik Destinasyonların Gelişimi: Foça Örneği*. Yayımlanmış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The Moderator-Mediator Variable Distinctionin Social Psychological Research: Conceptual, Strategic and Statistical Considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Baycan, S. (2017). *III. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı* (2. Cilt). Ankara: Özel Matbaası.
- Beaumont, N. & Dredge, D. (2010). Local Tourism Governance: A Comparison of Three Network Approaches. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 7-28.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavram ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Üretim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Coşkun, R., Altunışık, R. & Yıldırım, E. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı* (Güncellenmiş 9. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çelik, P. (2014). *Antalya Turizm Destinasyonunun Rekabetçilik Analizi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çiftçi, H. (2006). *Büyükşehir Belediyelerinin İdari ve Mali Yapıları: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoban, G. & Yıldız, O. S. (2019). Developing A Destination Management Model: Case of Cappadocia. *Tourism Management Perspectives*, 30, 117-128.
- Dağlı, Z. (2018). *6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Genişletilmiş Büyükşehir Modeli ile Yerel Kamusal Hizmetlerin İl Sınırlarına Kadar Genişlemesinin Etkileri: Kocaeli ve Sakarya Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirezen, B. (2019). Artırılmış Gerçeklik ve Sanal Gerçeklik Teknolojisinin Turizm Sektöründe Kullanılabilirliği Üzerine Bir Literatür Taraması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-26.
- Dinç, Y., Kömür, T. & İlban, M. O. (2021). Sürdürülebilir Destinasyon Yönetimi İçin Bir Model Önerisi: Ayvalık Örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4376-4399. DOI: 10.26466/opus.896321.
- Dönmez, D. (2018). *Türkiye'de Büyükşehir Yönetimleri ve Büyükşehirlerin Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Model Arayışları Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehir D n  m Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli  rneğine Dayalı Bir Model  nerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

- Eren, V. (2001). *Yeni Kamu Yönetimi AnlayıŐı Büyükşehir ve İl Belediyeleri  zerinde Bir Araştırma*. YayınlanmamıŐ Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Eren, E. (2016). *Yönetim ve Organizasyon  aędaŐ ve Küresel YaklaŐımlar* (12. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Genç, N. (2005). *Yönetim ve Organizasyon  aędaŐ Sistemler ve YaklaŐımlar* (2. Baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Gönenç Güler, E. (2017). Yerel Yönetimlerin Destinasyon MarkalaŐmasındaki Rolü. M. Tuna (Ed.), *III. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı* (2. Cilt) (424-434). Ankara: Özel Matbaası.
- Islam, M. W., Ruhanen, L. & Ritchie, B. W. (2018). Adaptive Co-Management: A Novel Approach to Tourism Destination Governance?. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 37, 97-106.
- İnanır, A. (2018). *Destinasyon Yönetimi Kapsamında Paydaşlar Arası İlişkiler  zerine Bir Araştırma: G ller Yöresi  rneği*. YayınlanmamıŐ Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Jamal, T. B. & Getz, D. (1995). Collaboration Theory and Community Tourism Planning. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 186-204.
- Kaya, F. (2014). *Destinasyon MarkalaŐması Sürecinde Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Doğal ve Kültürel Kaynaklar Açısından Değerlendirilmesi*. YayınlanmamıŐ Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koç, H. (2014). *Türkiye'de Büyükşehir Yapılanması: KahramanmaraŐ  rneği*. YayınlanmamıŐ Yüksek Lisans Tezi, KahramanmaraŐ Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, KahramanmaraŐ.
- Kozak, N., Akolan Kozak, M. & Kozak, M. (2014). *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar* (Genişletilmiş 15. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- K  kterzi, S. (2017). *Büyükşehir Alan Genişlemesinin Turizm Belediyeleri  zerine Etkisi: Muğla  rneği*. YayınlanmamıŐ Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ladkin, A. & Bertramini, A. M. (2002). Collaborative Tourism Planning: A Case Study of Cusco, Peru. *Current Issues in Tourism*, 5(2), 71-93.
- Ordu Valiliği. (2021). <http://www.ordu.gov.tr/protokol-listesi>. Erişim tarihi: 04.08.2021.
- OİKTM. (2021). Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106656/turizm-isletme-belgeli-tesisler.html>. Erişim tarihi: 04.08.2021.
-  zdemir Yılmaz, G. (2009). *Yerel Ekonomik Kalkınma ve Turizm İliŐkisi  zerine Bir  alıŐma: Kemer  rneği*. YayınlanmamıŐ Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılandırılmadaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

- Özden, A. T. & Bulut, Y. (2019). Şehir Markası Oluşturma Süreci ve Bir Marka Şehir Olarak Samsun'un İncelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-22.
- Polat, S. (2014). *Turizm Destinasyon Yönetiminde Kamu Yönetiminin Rolünün Tespiti Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sarı Gök, H. (2019). *Destinasyon Yönetiminde Toplum Temelli Turizm Algısı: Burdur ve Isparta Yöresinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Simpson, K. (2001). Strategic Planning and Community Involvement as Contributors to Sustainable Tourism Development. *Current Issues in Tourism*, 4(1), 3-41. <https://doi.org/10.1080/13683500108667880>.
- Storper, M. (1997). *The Regional World: Territorial Development in A Global Economy*. New York: Guilford Press.
- Şahbaz, R. P. & Akdu, U. (2010). Katılımcı Turizm Planlaması; Fethiye'de Alan Araştırması. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 13(23), 152-170.
- Şen, A. F. (2009). *Türkiye'de Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Yerel Yönetim Reformları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Timothy, D. J. (1998). Cooperative Tourism Planning in A Developing Destination. *Journal of Sustainable Tourism*, 6(1), 52-68. [Doi.Org/10.1080/09669589808667301](https://doi.org/10.1080/09669589808667301)
- Wang, Y. & Pizam, A. (2011). *Destination Marketing and Management Theories and Applications*. London: Printed by MPG Books Group.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.
- Yetkin, O. (2020). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Yapısı ve Geleceği. *Akademik Düşünce Dergisi*, (1), 4-16.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2018). *Ordu Büyükşehir Yapılanmasında 6360 Sayılı Kanun'un İlçelere Etkileri: Kabadüz İlçesi Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscaoconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur. (Birden fazla yazar varsa doldurulacaktır)

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Fiscaoconomia Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Yazar Katkısı: Yazarların katkısı aşağıdaki gibidir; (Birden fazla yazar varsa doldurulacaktır)

Giriş: 1. ve 2. yazar

Literatür: 1. ve 2. yazar

Metodoloji: 1. ve 2. yazar

Sonuç: 1. ve 2. yazar

1. yazarın katkı oranı: % 50. 2. yazarın katkı oranı: % 50.

Conflict of Interest: The authors declare that they have no competing interests. (To be filled if there is more than one author)

Ethical Approval: The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the case of a contrary situation, Fiscaoconomia has no responsibility, and all responsibility belongs to the study's authors.

Author Contributions: author contributions are below; (To be filled if there is more than one author)

Introduction: 1. and 2. author

Literature: 1. and 2. author

Methodology: 1. and 2. author

Conclusion: 1. and 2. author

1st author's contribution rate: %50, 2nd author's contribution rate: % 50.

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetmel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

The Effects of Change in the Administrative Structures of the Provinces on Tourism Activities During the Transformation Process of the Provinces to a Metropolitan City: A Model Proposal Based on the Ordu Province Practice

Güven Karaman, Mehmet Ozan Cinel

Extended Abstract

Economic, political, technological, and socio-cultural factors in the world aided the environmental changes to reveal the understanding of region-based development. According to this understanding, it is aimed to create new production zones with spatial planning. One of the sectors whose importance is increasing in local development is tourism. Tourism covers spatial-oriented activities and is an important competitive tool both locally and internationally. In local development, local governments have regulatory (legislation, policy-making), supportive (promoting) and controlling (preventing unfair competition) duties. The place where local governments are among the establishment purposes; planning, zoning, transportation, infrastructure, and superstructure fulfilling the services and meeting the common needs of the local people (Polat, 2014: 121). These spatial tasks of local governments are very important in terms of planning and developing touristic areas, bringing them into the economy and protecting the environment. Local governments' inclusion and cooperation of local actors (stakeholders) in the process while fulfilling all these duties will facilitate the acceptance of the services to be provided by the local people (Keskin, 2016: 149).

In terms of location, the local government units of Turkey are Special Provincial Administration, Municipality and Village Legal Entity. Some provinces in Turkey have experienced rapid urban growth in industrialization, transportation, education, and health by receiving more immigration than others. Accordingly, with the principles of efficiency in service and efficiency in resource use, the process of transforming into metropolitan cities, which started with the provinces of Istanbul, Ankara and Izmir, covered 30 provinces with the inclusion of Ordu province in 2013. A two-stage federative structure model is applied in the transformation of provinces into metropolitan cities in Turkey.

With this model, the legal entities of the Special Provincial Administration, provincial and town municipalities and villages were terminated. Districts were established in provincial centers and a "Metropolitan Municipality" was established as a central structure above district municipalities. Thus, the administrative structure of the provinces became more centralized.

Among the development zones created to support local development in Turkey, TR90 Region also includes the Ordu province. Tourism is among the development priorities of the region. Tourism is a sector with a fragmented structure (accommodation, travel, and entertainment). Therefore, it needs the stakeholder contribution. It is important to examine the perceptions of the managers of institutions and organizations, which are stakeholders of tourism at the local level, regarding the change in the administrative structure of the provinces in the process of transformation into metropolitan cities and the effects of more centralization on tourism activities with development priority, and to develop a model in this context and present suggestions. In this context, the aim of the research is to examine the change in the administrative structure of the provinces in the process of transformation into metropolitan

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

cities and the mediating effect of stakeholder participation in the tourism activities of the province in the case of Ordu province and to propose a model. In order to achieve this aim, answers to the following questions are sought.

Question-1: Does the change in the administrative structure and more centralization in the transformation process of Ordu province into a metropolitan city have a mediating effect on the development of the tourism activities of the province, with stakeholder participation, that is, the formation of a common mind?

Question-2: What are the perceptions of the managers of institutions and organizations that are stakeholders of tourism about the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city and the effects of more centralization on the tourism activities of the province?

Question-3: To what extent did the change in the administrative structure and greater centralization affect the attraction power of the touristic destinations of the province during the transformation process of Ordu province into a metropolitan city?

When the literature is examined; In the study where Jamal & Getz (1995) suggested the establishment of a mechanism for cooperation, stakeholder selection and community participation in the planning and development of local touristic areas, Timothy (1998) investigated the effects of the socio-political factor on the development of tourism in the Indonesian city of Yogyakarta. It was suggested a collaborative tourism model between different administrative levels and the private sector, Simpson (2001) determined that although tourism in New Zealand is at a very low level compared to world standards, stakeholder participation is at a good level and planning in line with strategic management principles has a positive contribution in the development of destinations. Bertramini (2002) determined that the importance of factors such as planning, coordination, and cooperation in the tourism planning process in Peru, Cusco, could not be adequately perceived by the stakeholders, and Özdemir Yılmaz (2009) examined the relationship between local development and tourism in Kemer district, and tourism activities positively affected local development. Beaumont & Dredge (2010) stated that the local people and the private sector in Fethiye were not involved in the planning studies, although they were the most affected by tourism activities, and Beaumont & Dredge (2010) stated that the management that provides coordination with the low hierarchy to the goals that the stakeholders cannot reach individually. Gönenç Güler (2017) stated that the model is prominent, and Çelik (2014) recommends the establishment of an organizational structure with stakeholder participation specific to the province of Antalya in order to ensure the competitiveness of local tourist attractions based on a developing and protective understanding, and Gönenç Güler (2017) aims to research, develop and promote the tourism potential in the field of duty of local governments. Shepherd & Yıldız (2019) stated that Cappadocia can be sustained by Islam, Ruhanen & Ritchie (2018), who determined that the approach, including stakeholder participation in touristic destination management, can offer synergy and new opportunities. Özden & Bulut (2019) suggested the establishment of an organizational structure that includes cooperation and coordination based on a competitive understanding. Although there was a common idea that Samsun should be branded, the prominence of the city did not share their

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). İllerin Büyükşehir Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

ideas about branding and that there was no effort for branding, Dinç, Kömür & İlban (2021). There are studies where Ayvalık proposes a destination organization model in which local actors can participate in the decision process for sustainable destination management. However, there are no studies examining the effects of the change in the administrative structure of the provinces on the tourism activities of the province in the process of transformation into metropolitan cities.

In this research, in the transformation process of Ordu province into a metropolitan city, the change in the administrative structure is used as the independent variable, the effects on the development of the province's tourism activities are used as the dependent variable, and stakeholder participation (acting together / forming a common mind) is used as the mediating variable. The intermediary variable of the research is sustainable and strategic destination management processes; from the sub-dimensions of planning, organizing, executing and controlling, the dependent variable is the effect on the attraction power of the destinations; accessibility, superstructure, infrastructure, socio-cultural, technology, health and safety, energy and environment sub-dimensions.

In this research, the mixed method is used in which quantitative and qualitative data are combined and interpreted.

This research is limited to the opinions of the last and youngest metropolitan city of Ordu, which was transformed into a metropolitan city in 2013, and the senior managers of the tourism stakeholder institutions and organizations in this city, who voluntarily participated in the research.

The institutions and organizations included in the army protocol and the top managers of tourism enterprises constitute the real universe of the research.

In cases where there are subunits or strata in the selected population, the stratified purposive sampling method, which is one of the non-random sampling types, is used to ensure that each stratum is represented equally or in proportion to its presence in the population.

In the research, a questionnaire consisting of 4 parts was developed as a data collection tool. The data were obtained through face-to-face interviews with senior managers who voluntarily participated in the research in Ordu province between May-November 2021, using a questionnaire developed by the researcher.

SPSS'22 and AMOS'24 package programs were used in the analysis of the research data. The data obtained were subjected to descriptive analysis, factor analysis, relationship, effect and attitude differences analysis.

The questionnaire used in the research; is coded as K1 ... K267. Accordingly, K1-K12 represent the top managers in the University, 13-30 Non-Governmental Organizations, K31-K39 Private Banks, K40-K63 Professional Chambers, K64-K96 Private Tourism Enterprises, and K97-K267 Public Institutions and Organizations. Of the 267 top managers participating in the research, 77.9% are men and 22.1% are women. 9.7% of the participants are in the 18-29 age group and in the young age group, and 3.7% are in the 60 and over age group. It can be said that 86.5%

of the top managers participating in the research are in the 30-60 age range and in the middle age group and in the productive period of the working age.

In order to determine the mediation effect of stakeholder participation (PK) on the development of the tourism activities of the province, the path coefficients calculated by standardizing the change in the administrative structure of Ordu province in the transformation process into a metropolitan city were determined as unmediated direct effect 0.71, mediated direct effect 0.51 indirect effect 0.20. Accordingly, stakeholder engagement has a mediating effect.

Before adding stakeholder participation to the model as a mediator variable, the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city has a positive effect on the attraction power of the province's touristic destinations ($\beta=0.71$; $p<0.01$). When stakeholder participation was added to the model as an intermediary variable, the effect of the change in the administrative structure of Ordu province on the attraction of touristic destinations in the process of transformation into a metropolitan city decreased significantly ($\beta=0.51$; $p<0.01$). The change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city started to indirectly affect the attraction power of the province's touristic destinations through stakeholder participation ($\beta=0.20$; $p<0.01$). With the addition of stakeholder participation to the model, the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city decreased significantly and the indirect effect was found to be statistically significant. It shows that stakeholder participation plays a mediating role in the relationship between destinations.

It was determined that the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city was used to investigate the mediating effect of stakeholder participation in the development of tourism activities in the province and the relationship between the scale factors consisting of three parts was at $p<0.01$ significance level and positive.

Regression Analysis was conducted to determine the effects of the change in the administrative structure of Ordu province on the development of tourism activities in the process of transformation into a metropolitan city. According to the value of the R^2 determination coefficient, the development of the tourism activities of the province are divided; 15% with the establishment of the Metropolitan Municipality as a central structure above the district municipalities, 19% with the establishment of the Investment Monitoring and Coordination Department within the Governorship, 22% with the General Directorate of Ordu Water and Sewerage Administration (OSKI). Furthermore, with the establishment of the district municipality (Altınordu), this division continued as; 13% in the city center, 16% with the transformation of villages into neighborhoods, 6% with the inclusion of all local people in urban life in Ordu, 18% with the change in the electoral environment, and 21% with the expansion of district municipalities into territorial borders. It is explained by the extension of the service borders of the district municipalities to the territorial borders, 15% by the closure of the Special Provincial Administration, and 9% by the closure of the town municipalities. Accordingly, it was determined that the change in the administrative structure of Ordu

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

province in the process of transformation into a metropolitan city in 2013 affected the development of tourism activities in the province positively, and the level of impact was low.

According to different variables, it was determined that the average perception level of the participants about the effects of the change in the administrative structure of the city of Ordu on the development of tourism activities in the process of transformation into a metropolitan city was 227,1312, and the scoring made accordingly was at a good level.

The mediation effect of stakeholder participation in the development of tourism activities of the province is revealed by the more centralization of the administration. Based on the data obtained and the best fit value between the variables in the research model, the relations between the factors and the approaches, the majority of the research hypotheses were accepted and the assumptions could be confirmed.

The answers to the questions sought within the scope of the research and the answers are given below.

Question-1: Does the change in the administrative structure and more centralization in the transformation process of Ordu province into a metropolitan city have a mediating effect on the development of the tourism activities of the province, with stakeholder participation, that is, the formation of a common mind?

Answer-1: According to the path analysis findings made for the research model and included in Table 19, the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city and the more centralization of the administration have a mediating effect of stakeholder participation in the development of tourism activities of the province.

Question-2: What are the perceptions of the managers of institutions and organizations that are stakeholders of tourism about the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city and the effects of more centralization on the tourism activities of the province?

Answer-2: According to the findings in Table 22, the average perception level of the top managers participating in the research was determined to be 227,1312, according to different variables, to determine the average perception levels of the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city on the effects of the province's tourism activities on the development of the province. This average is in the range of 211-280 points in the scoring. Accordingly, the average perceptions of the top managers participating in the research are at a good level.

Question-3: In the process of transforming the Ordu province into a metropolitan city, to what extent did the change in the administrative structure and more centralization affect the attraction power of the touristic destinations of the province?

Answer-3: Regression Analysis was carried out to determine the effect of the change in the administrative structure and more centralization on the attraction power of the touristic destinations of the province during the transformation process of Ordu province into a

Karaman, G. & Cinel, M. O. (2023). Illerin Büyükşehire Dönüşüm Sürecinde Yönetsel Yapılarındaki Değişimin Turizm Faaliyetlerine Etkileri: Ordu İli Örneğine Dayalı Bir Model Önerisi. *Fiscoeconomia*, 7(1), 444-482. Doi: 10.25295/fsecon.1179850

metropolitan city. According to the value of the R^2 determination coefficient, the attraction power of the touristic destinations of the province; is 0.14 of the increase in accessibility, 0.26 of the increase in the superstructure height, 0.25 of the increase in the infrastructure height, 0.25 of the increase in the socio-cultural height, 0.18 of the increase in the technology size, health 0.15 percent of the increase in security and security, and 0.26 percent of the increase in energy and environment are explained by the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city and the more centralization of the administration. Accordingly, it has been determined that the change in the administrative structure of Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city in 2013 has had a positive effect on the attraction power of the touristic destinations of the province; the level of impact is low, and there are areas that need improvement.

*With the transformation of villages into neighborhoods and the closure of town municipalities in the process of transformation into a metropolitan city, the service area of district municipalities was expanded to the political boundaries of the district. Despite the expansion in the service area of district municipalities, the share of the İller Bank has not changed. With the closure of the town municipalities, their debts, human resources and machinery were transferred to the district municipalities. It is recommended that central decision-makers should review the share, administrative and financial status of İller Bank in accordance with the expansion in the service area of district municipalities.

It is recommended that local decision-makers should establish an organizational structure that can provide coordination for the development of tourism activities in the Ordu province.

* It is recommended that local decision-makers and practitioners should do strategic planning to increase the attraction power of touristic destinations and develop tourism activities in the Ordu province, and to consider the prominent tourism values and activities of Ordu province in strategic planning studies.

* It is recommended that local decision-makers and practitioners should make a branding specific to Ordu for the development of tourism activities in the Ordu province, and to researchers to carry out branding studies.

* In this study, in which the effects of the change in the administrative structure of the Ordu province in the process of transformation into a metropolitan city and the more centralization of the administration on the development of tourism activities of the province are investigated and a model is proposed; Its implementation in the provinces that will be metropolitan cities and in the province of Trabzon with similar characteristics, apart from tourism activities, agriculture, and industry. It is recommended that researchers should examine the effects on the development of areas.